

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Čínské geopolitické perspektivy v rámci uskupení BRICS
Chinese geopolitical perspectives regarding the BRICS group

OLOMOUC 2015

Ondřej Lombard

vedoucí diplomové práce: PhDr. Adam Horálek, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a za použití uvedené literatury.

V Olomouci dne Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce, PhDr. Adamu Horálkovi, PhD., za jeho vstřícný přístup, pozitivní motivaci, cenné rady a připomínky.

OBSAH

EDIČNÍ POZNÁMKA.....	8
1. ÚVOD.....	9
2. METODOLOGIE.....	10
3. VZNIK A VÝVOJ BRICS.....	11
2.1. HISTORIE.....	11
2.2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	15
3. SOUDRŽNOST ZEMÍ BRICS.....	17
3.1. POLITICKÁ SOUDRŽNOST	17
3.1.1. Soudržnost hlasování na VS OSN	17
3.1.2 Soudržnost na dalších multilaterálních fórech	19
3.2. EKONOMICKÁ SOUDRŽNOST	21
3.2.1 Vzájemný obchod	21
3.2.2 Nástroje podpory obchodu.....	22
3.2.3 Společné finanční instituce	24
3.3. VOJENSKÁ SOUDRŽNOST.....	26
4. GEOPOLITICKÁ SITUACE ČÍNY A JEJÍ ZAHRANIČNÍ POLITIKA.....	28
5. ČÍNA A BRICS	34
6. PŘEKÁŽKY A PERSPEKTIVY DALŠÍHO ROZVOJE.....	38
6.1. ČÍNSKO-INDICKÉ VZTAHY	38
6.2. ČÍNSKO-RUSKÉ SBLIŽOVÁNÍ.....	40
6.3. PROHLUBOVÁNÍ POLITICKÉ SPOLUPRÁCE?.....	43
6.4. HOSPODÁŘSKÁ UNIE?	45
6.5. ROZŠÍŘENÍ.....	47
7. ZÁVĚR.....	48
8. RESUMÉ.....	50
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	51
9.1. PRIMÁRNÍ ZDROJE	51
9.2. SEKUNDÁRNÍ ZDROJE	52
10. SEZNAM PŘÍLOH	62
11. PŘÍLOHY.....	63

SEZNAM ZKRATEK

ASEAN - Sdružení národů jihovýchodní Asie zahrnující Brunej, Filipíny, Indonésii, Kambodžu, Laos, Malajsi, Barmu, Singapur, Thajsko a Vietnam.

BRICS – uskupení zemí Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika

CELAC – Společenství latinskoamerických a karibských států

CRA – Contingent Reserve Arrangement – rezervní fond na podporu v případech problémů v platební bilanci zakládány státy BRICS

ČLR – Čínská lidová republika

FOCAC – Forum Čínsko-afričké spolupráce

FTA – Free Trade Agreement – Zóna volného obchodu

JAR – Jihoafrická republika

MINT – označení skupiny rychle rostoucích ekonomik – Mexiko, Indonésie, Nigérie, Turecko

MMF – Mezinárodní měnový fond

NDB – New Development Bank – Nová rozvojová banka, dříve označovaná jako Rozvojová banka BRICS

OSN – Organizace spojených národů

RB OSN – Rada bezpečnosti OSN

SCO – Šanghajská organizace pro spolupráci (ČLR, Rusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Uzbekistán)

VS OSN – Valné shromáždění OSN

EDIČNÍ POZNÁMKA

Pro čínská slova je důsledně využívána mezinárodně uznávaná čínská standardní transkripce pinyin. Výjimkou jsou vlastní jména s již zavedeným a obecně známým českým přepisem (např. Peking).

1. ÚVOD

Akronym BRIC spatřil světlo světa v roce 2001, když jej ekonom Jim O'Neill z investiční banky Goldman Sachs použil jako označení pro skupinu čtyř největších rozvojových ekonomik - Brazílie, Ruska, Indie a Číny – které podle něj budou hrát v globální ekonomice čím dál významnější roli.¹ Dnes je zřejmé, že se jeho odhady naplnily, a tyto země v předcházejícím období rostly výrazně rychleji než zbytek světa, čímž významně zvýšily svůj podíl na světovém trhu. Podobných, ekonomicky a investory vytvořených, zajímavě znějících označení skupin zemí s vysokým růstovým potenciálem je celá řada a objevují se stále nové (například MINT/MIST², CIVETS³, N-11⁴). Aspektem, kterým se BRIC od těchto skupin odlišuje je institucionalizace. Tyto státy se totiž od roku 2006 začaly stýkat na nejvyšších úrovních a od roku 2009 pořádat pravidelné summity a koordinovat své postoje. Z této zdánlivě nesourodé skupiny zemí, k nimž na konci roku 2010 přibyla ještě Jihoafrická republika⁵, a které dělí značná vzdálenost geografická i kulturní, tak vzniklo užší uskupení spolupracující v mnoha oblastech.

Jak těsná je jejich spolupráce a v kterých oblastech se jim ji daří nejlépe rozvíjet je jednou z výzkumných otázek této práce, stejně jako analýza problémů, které potenciální další rozvoj brzdí. Tou hlavní výzkumnou otázkou však je pozice Číny, jakožto ekonomicky nejsilnějšího člena uskupení. V této práci mne bude zajímat, jak Čína v rámci této skupiny zemí jedná, zda má tendenci využívat svého dominantního ekonomického postavení a hrát vůdčí roli. Jaký pro ni má členství v této skupině význam a za jakými účely jej využívá.

Toto téma jsem si vybral především z důvodu jeho aktuálnosti a mému dlouholetému zájmu o oblast mezinárodních vztahů. Žijeme v měnícím se světě, v němž se čím dál tím významnějším hráčem stává Čína, a objevují se názory, že by se uskupení BRICS mohlo stát opozicí současnému euroamerickému systému. Zajisté je proto přínosné se na toto uskupení blíže podívat a prozkoumat, zda sami členové tohoto uskupení mají takové ambice a potenciál.

¹ GOLDMAN, S., (2001), *Building Better Global Economic BRICs*, Global Economic Paper No: 66;

² Mexiko, Indonésie, Nigérie (Jižní Korea), Turecko

³ Kolumbie, Indonésie, Vietnam, Egypt, Turecko, Jihoafrická republika

⁴ Next Eleven (Bangladéš, Egypt, Indonésie, Írán, Mexiko, Nigérie, Pákistán, Filipíny, Turecko, Jižní Korea, Vietnam)

⁵ Jihoafrická republika byla oficiálně přizvána ke členství ve skupině 24. prosince 2010 a název skupiny se tím změnil na současné BRICS.

2. METODOLOGIE

Struktura práce je následující. Její první část je věnována uvedení do tématu a stručnému shrnutí historie vývoje uskupení BRICS a jeho organizační struktury. Jelikož však toto téma bylo již několikrát kvalitně zpracováno, budu se mu věnovat jen okrajově. V této části budu pracovat převážně s deskriptivní metodou a využívat především oficiální dokumenty BRICS jako ministerská komuniké, společná prohlášení, akční plány, deklarace a dohody, ale také odbornou sekundární literaturu zabývající se danou problematikou.

V další části budu usilovat o zodpovězení vedlejší výzkumné otázky, a totiž do jaké míry je uskupení zemí BRICS soudržné. Na zodpovězení této otázky neexistuje žádná univerzální a spolehlivá metoda, která by za pomoci tvrdých dat dokázala kvantifikovat „míru soudržnosti“, přesto jsem přesvědčen, že má smysl se pokusit alespoň o empiricko-analytické zhodnocení. Za tímto účelem budu sledovat míru soudržnosti a spolupráce ve třech oblastech: politické, ekonomické a vojenské. U oblasti politické jsem jako indikátor soudržnosti zvolil hlasování na Valném shromáždění OSN, jakožto mezinárodní organizace, jejímiž členy jsou všechny státy BRICS. Do tabulky budou zaznamenány hlasovací úkony pěti zemí BRICS při všech veřejných hlasováních na této platformě v průběhu let 2013-2014 ve formě „ANO“ / „NE“ / „ZDRŽEL SE“. Pro zvýšení vypovídací hodnoty a umožnění komparace budou stejné údaje zaznamenány i pro státy skupiny G7⁶ a pro obě skupiny vypočítán „index soudržnosti“. Pro jeho výpočet jsem vytvořil jednoduchý vzorec:

$$100 - (100/X*Y) - (100/X*Z*0,25).$$

X = počet členů uskupení

Y = počet členů hlasujících v přímé opozici k většině (ANO x NE)

Z = počet členů hlasujících „ZDRŽEL SE“.

Další pravidla jsou následující:

1. Většina se vždy počítá pouze z rozhodných hlasů (ANO/NE)
2. Pokud neexistuje většina (ANO=NE), Index = 50
3. Pokud všichni členové hlasují „ZDRŽEL SE“, Index = 100

⁶ Skupina sedmi - uskupení sedmi největších vyspělých ekonomik: USA, Japonsko, Německo, Velká Británie, Francie, Itálie, Kanada. V roce 1998 bylo přijato Rusko, čímž se název změnil na G8. Vyloučením Ruska po anexi Krymu v březnu roku 2014 se uskupení vrátilo do původního sedmičlenného formátu G7.

Následně budu provádět analýzu dat z této tabulky. Zaměřím se nejen na komparaci celkové soudržnosti skupin BRICS a G7, ale také na analýzu jednotlivostí a identifikaci témat, v nichž jsou tato uskupení jednotná, a v kterých se naopak neshodnou. Pro oblast ekonomické soudržnosti využiji oficiální data o mezinárodním obchodu mezi zeměmi BRICS a budu zkoumat, zda má mezinárodní výměna v rámci zemí BRICS stoupající tendenci. Také si budu všimát, zda byly mezi danými zeměmi uzavřeny dohody či smlouvy usnadňující obchodní výměnu nebo jinak prospívající ekonomice zúčastněných zemí. V oblasti vojenské soudržnosti se zaměřím na trendy mezivládního obchodu se zbraněmi a budu si také všimát, zda spolu země BRICS pořádají vojenská cvičení, uzavírají pakty o neútočení, obranné nebo vojenské aliance, či zda se přímo podporují v ozbrojených akcích.

Po zodpovězení této vedlejší výzkumné otázky se v další části již přiblížím otázce hlavní. Pro její zodpovězení je však nejprve potřeba se stručně seznámit s aktuální čínskou geopolitickou situací a především koncepty její zahraniční politiky. K tomu využiji primární zdroje ve formě oficiálních dokumentů čínské vlády a ministerstva zahraničí, projevy čelních představitelů ČLR i články a analýzy zahraničních odborníků.

V následující části se budu zabývat čínským působením v uskupení BRICS a s využitím poznatků z předešlých částí se budu snažit zjistit, jak zapadá BRICS do čínských strategických konceptů, jak s tímto nástrojem ve své zahraniční politice nakládá. Následně se pak s využitím projevů čínských vrcholných politiků, odborných analýz i oficiálních akčních plánů BRICS zamyslím nad potenciálem dalšího směřování tohoto uskupení.

S tím souvisí i následující kapitola, v níž se podívám na třetí body vzájemných vztahů a problémové oblasti, které jsou či mohou být brzdou dalšího rozvoje BRICS. Od kulturních či ideologických rozdílů přes územní spory po obavy z ovládnutí uskupení jedním členem.

3. VZNIK A VÝVOJ BRICS

2.1. HISTORIE

Jak jsem již zmínil v úvodu, akronym BRIC použil poprvé ekonom investiční bankovní společnosti Goldman Sachs Jim O'Neill ve své zprávě *Building Better Global Economic BRICs* vydané 30. listopadu 2001. V této zprávě poukazuje na to, že růst HDP velkých rozvojových zemí – Brazílie, Ruska, Indie, Číny – překoná růst největších

rozvinutých ekonomik sdružených ve skupině G7. Zmiňuje, že na konci roku 2000 byl podíl zemí BRIC na světovém HDP 8 %, ale při přepočtu na paritu kupní síly je to již 23,3 % světového HDP, a že během následujících 10 let bude jejich podíl na světové ekonomice výrazně narůstat. V souvislosti s tím upozorňuje na to, že bude potřeba reorganizovat fóra tvorby světové politiky a navrhuje zahrnutí členů BRIC do G7.⁷ V roce 2003 na tuto zprávu navázala další prognóza investiční banky Goldman Sachs *Dreaming With BRICs: The Path to 2050*, která zemím BRIC předpověděla takový růst, že do roku 2025 dosáhnou poloviny HDP skupiny G6⁸, a za méně než 40 let ji dokonce překonají.⁹ Až do roku 2006 je však akronym BRIC pouhou investiční kategorií bez nějakého politického významu.

Významnější období historie BRIC začíná v roce 2006, kdy se při příležitosti 62. zasedání Valného shromáždění OSN na popud ruského ministra zahraničí Dmitrije Lavrova¹⁰ poprvé sešli ministři zahraničí BRIC. Výsledkem bylo potvrzení zájmu všech účastníků o rozvoj víceúrovňové kvadrilaterální spolupráce. Následovala tedy další setkání ministrů zahraničí BRIC včetně prvního formálního zasedání ministrů zahraničí Brazílie, Ruska, Indie a Číny v květnu 2008 v ruském Jekatěrinburgu, jehož zásadním výstupem byla dohoda na koordinaci pozic v otázkách globální agendy. Z ruské iniciativy se v červenci 2008 při summitu G8¹¹ v Japonsku sešli lídři všech čtyř zemí BRIC a dohodli se na organizaci plnohodnotného summitu následující rok. Mezitím se vazby mezi státy BRIC na ministerské úrovni rozšířily i o setkávání ministrů financí.¹² První setkání ministrů financí BRIC se konalo v listopadu 2008 v brazilském Sao Paulu při zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank skupiny G20¹³. Ministři financí BRIC vydali společné komuniké, v kterém vyjádřili společné stanovisko k problémům světové ekonomiky, včetně příčin globální ekonomické krize a

⁷ GOLDMAN, S., (2001), *Building Better Global Economic BRICs*, Global Economic Paper No: 66;

⁸ G6 je zde uměle vytvořenou skupinou zahrnující vyspělé ekonomiky, jejichž HDP v té době přesahovalo 1 trilion dolarů, jmenovitě USA, Japonsko, Německo, Velkou Británii, Francii a Itálii.

⁹ GOLDMAN, S., (2003), *Dreaming With BRICs: The Path to 2050*, Global Economics Paper No: 99

¹⁰ Ačkoli ten zásluhy připisuje prezidentu Vladimíru Putinovi, viz.: STUENKEL, Oliver. Russia lays out its vision for the BRICS – others should, too. In: *Post-Western World: How are emerging powers changing the world?*

¹¹ Skupina G7 rozšířená o Rusko. Tato osmičlenná konstelace fungovala mezi lety 1998 a 2014, kdy bylo Rusku v důsledku anexe Krymu členství pozastaveno.

¹² About BRICS. *Office Group SCO BRICS Ufa 2015* [online]. 2013-2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://ufa2015.com/brics/>

¹³ Skupina největších ekonomik světa, od roku 2009 hlavní koordinátor světové ekonomiky namísto G8. Členy 19 států a EU: JAR, Argentina, Brazílie, Kanada, Mexiko, USA, Indonésie, Saúdská Arábie, Indie, Čína, Japonsko, Jižní Korea, Rusko, Turecko, EU, Francie, Německo, Itálie, VB, Austrálie.

cest k jejímu překonání. Společně také žádali o reformu mezinárodních institucí, tak aby odrážela „strukturální změny ve světové ekonomice a stále centrálnější roli rozvíjejících se trhů.“¹⁴ V tomto období neformálních setkávání mezi lety 2006-2009 se o BRIC běžně mluví jako o „neformální skupině“¹⁵ či „volném uskupení“¹⁶.

Dalším milníkem je konání prvního oficiálního summitu BRIC na úrovni hlav států v ruském Jekatěrinburgu v červnu 2009. Sešli se zde brazilský prezident Luiz Inácio Lula da Silva, ruský prezident Dmitrij Medvěděv, indický premiér Manmohan Singh a čínský prezident Hu Jintao a na závěr vydali *Společné prohlášení lídrů zemí BRIC*, ve kterém se mimo jiné shodli na: společném úsilí o reformu mezinárodních finančních a ekonomických institucí a jejich základních principů; podpoře „demokratičtějšího a spravedlivějšího multipolárního světového uspořádání založeného na mezinárodním právu, rovnosti, vzájemném respektu, spolupráci, koordinované akci a kolektivním rozhodování všech států“; podpoře Indie a Brazílie v úsilí o získání významnější role v OSN; a na závěr, na konání dalšího summitu následující rok v Brazílii.¹⁷ Tento první summit BRIC byl vesměs hodnocen jako úspěšný. Oliver Stuenkel spatřuje dva hlavní důvody pro kladné hodnocení v tom, že se „zprvé podařilo institucionalizovat platformu, která existuje dodnes. Zadržel summit BRIC pomohl členským státům zvýšit jejich mezinárodní status, což se později ukázalo být užitečné pro dosažení společných i individuálních národních cílů.“ Své tvrzení podporuje tím, že uskupení BRIC nepřímo pomohlo členům sjednotit svá stanoviska na některá témata, a tím zvýšit jejich vyjednávací sílu a stát se „těmi kdo nastavují agendu“.¹⁸ Podrobnější analýzou tohoto tvrzení se budu zabývat v kapitole 3.1 Politická soudržnost.

Druhý summit BRIC se konal v dubnu 2010 v Brazílii a mimo aktuálních otázek mezinárodní agendy se zabýval také konkrétními oblastmi rozvoje vztahů mezi

¹⁴ BRAZIL, RUSSIA, INDIA AND CHINA FIRST MEETING OF BRIC FINANCE MINISTERS JOINT COMMUNIQUÉ, São Paulo, 7 November, 2008.

¹⁵ HOULTON, Susan. First BRIC summit concludes. In: *DW.DE* [online]. June 6, 2009 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://dw.de/p/IByk>

¹⁶ MEDVĚDĚV, Dmitrij. *First BRIC summit. Yekaterinburg, June 2009*. Dostupné z: http://archive.kremlin.ru/eng/articles/bric_1.shtml

¹⁷ Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders, Yekaterinburg, Russia, June 16, 2009

¹⁸ STUENKEL, Oliver. Emerging Powers and Status: The Case of the First Brics Summit. *Asian perspective*. 2014, č. 1, s. 89-109.

členskými zeměmi BRIC a založením sektorových iniciativ k posílení vzájemné spolupráce.¹⁹

24. prosince byla ke členství oficiálně přizvána Jihoafrická republika, jejíž prezident Jacob Zuma se poprvé zúčastnil třetího summitu BRIC, který se uskutečnil 11. dubna 2011 v čínském letovisku Sanya. Název skupiny se tím na tomto summitu změnil na BRICS. Přijetí JAR do BRIC bylo přijato s rozporuplnými reakcemi z důvodu značných odlišností od původních členů. Sám Jim O'Neill, který termín BRIC vymyslel, prohlásil, že „Jihoafrická republika do BRIC napatří“, s odůvodněním, že její ekonomika je v porovnání s ekonomikami BRIC příliš malá a její přijetí oslabí sílu skupiny.²⁰ Pro její přijetí však hrály jiné faktory. Haibin Niu v tomto ohledu vyzdvihuje její aktivní globální diplomacii a regionální vliv, a tvrdí, že přijetí JAR „je odrazem zájmu BRICS o Afriku a touhy stát se vlivnou globální entitou se členy ze všech hlavních kontinentů“.²¹ Když si k tomu přidáme fakta o tom, že JAR je největší ekonomikou subsaharské Afriky disponující rozsáhlými přírodními zdroji (od zlata, diamantů či platiny po ropu), rozvinutou infrastrukturou a poměrně bohatým spotřebitelským trhem, lze již lépe porozumět jejímu přijetí do skupiny.²²

Od roku 2011 se tedy každoročně konají summity čelních představitelů BRICS již v této pětičlenné konstelaci. V březnu 2012 hostilo summit indické Nové Dillí a o rok později jihoafrický Durban. V červenci 2014 započalo druhé kolo summitů BRICS 6. summitem v brazilských městech Fortaleza a Brasília, který vyústil v rozšíření oblastí spolupráce a koordinace vyjádřených v Deklaraci z Fortalezy a Fortalezským akčním plánem²³ a především podepsáním Dohody o Nové rozvojové bance²⁴ a Smlouvy o založení Rezervního fondu BRICS (oficiálně *BRICS Contingent Reserve Arrangement*)²⁵, jimž se budu blíže věnovat v kapitole 3.2.3 – Společné finanční instituce.

¹⁹ 2nd BRIC Summit of Heads of State and Government: Joint Statement, Brasília, April 15, 2010.

²⁰ NAIDOO, Sharda. South Africa's presence 'drags down Brics'. In: *Mail&Guardian* [online]. March 23, 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://mg.co.za/article/2012-03-23-sa-presence-drags-down-brics>

²¹ NIU, Haibin. BRICS in Global Governance: A Progressive Force?. *Friedrich Ebert Stiftung: Dialogue on Globalization* [online]. April 2012 [cit. 2015-04-19].

²² GAUTENG PROVINCE, Provincial Treasury, Republic of South Africa. *South Africa's Position in BRICS* [online]. Quarterly Bulletin. January to March, 2013 [cit. 20.4.2015].

²³ The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

²⁴ Agreement on the New Development Bank, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

²⁵ Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil;

Od dubna 2015 do února 2016 je řízením agendy BRICS pověřeno Rusko, které připravuje summit na červenec 2015 v Ufě společně se summitem Organizace Šanghajske spolupráce.²⁶

2.2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Přestože se již od roku 2009 každý rok schází lídři zemí BRICS na pravidelných summitech, zůstává i nadále organizační struktura tohoto uskupení do značné míry neformální. Mluvím o uskupení, jelikož BRICS není organizací, a jeho členové nepodepsali žádnou zakládající smlouvu, ústavu, ani jiný dokument, který by nějakým způsobem formalizoval jeho statut. Asi nejvýstižnějším pojmem, kterým bývá BRICS označováno je „ekonomicko-politická entita“, která funguje především jako platforma pro setkávání, koordinaci postojů a rozvíjení spolupráce na různých úrovních. Ve světle této neformální povahy BRICS není příliš překvapivý ani fakt, že dosud neexistuje žádný sekretariát, ačkoli návrhy na jeho vytvoření se objevily již v roce 2013.²⁷ Jeho organizační roli tak plní střídavé předsednictví ve spolupráci s takzvanými „shery“ a „sous-shery“, tedy zmocněnci jednotlivých členských států pro záležitosti BRICS a jejich zástupci.²⁸ Během současného ruského předsednictví se však chystá spuštění alespoň „virtuálního sekretariátu“, který by měl usnadnit sdílení dokumentů a stát se platformou pro komunikaci s veřejností.²⁹

Výše jsem zmínil, že BRICS je platformou pro setkávání a koordinaci na různých úrovních, ty by se daly rozdělit na 3 základní úrovně:

Nejvyšší úroveň je koordinace na úrovni hlav států. Ta probíhá především na pravidelných summitech a jejím výstupem bývá obvykle společné prohlášení a akční plán. Jejich agenda je rok od roku širší a poslední *Deklarace z Fortaleza* tak již zahrnuje formulaci jednotných postojů na širokou škálu témat od současných konfliktů a humanitárních situací ve světě, reforem mezinárodních organizací, boje s chudobou, terorismem, pirátstvím, obchodem s drogami, globálními změnami klimatu, až po

²⁶ *Office Group SCO BRICS Ufa 2015* [online]. 2013-2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://ufa2015.com/brics/>

²⁷ WRIGHT, Chris. BRICS urged to build formal structure. *Emerging Markets* [online]. 2013

²⁸ BRICS Sherpas and Sous-Sherpas. *CivicBRICS* [online]. 2015

²⁹ *Concept of The Russian Federation's Presidency in BRICS in 2015-2016: Press-release* [online]. August 10, 2015

konkrétní formy rozvoje další spolupráce mezi zeměmi BRICS.³⁰ Mimo summitů se čelní představitelé BRICS scházejí i při jiných příležitostech, například před finančním summitem G20.³¹

Další úrovní je koordinace na ministerské úrovni. Zde má nejdelší tradici setkávání ministrů zahraničí, jejichž první neformální setkání se uskutečnilo už v roce 2006. K setkávání ministrů zahraničí BRICS a koordinaci postojů dochází pravidelně při zasedání VS OSN. Další významnou platformou je pak koordinace na úrovni ministrů financí, kteří se setkávají při finančních summitech G20 a zasedáních Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Podle Fortalezského akčního plánu se v tomto období měly či mají konat i setkání ministrů obchodu, zemědělství, zdravotnictví, vědy, technologií a inovací či zdravotnictví.³²

Třetí úrovní je poté setkávání a koordinace na úrovni úředníků, odborníků, akademiků či jiných zástupců občanské společnosti. Zde se jedná například o seminář úředníků a odborníků na populační otázky, setkání odborníků na boj s drogami a boj s korupcí, konzultace stálých misí a ambasád, setkání ředitelů národních statistických institucí, Urbanizační fórum BRICS, Akademické fórum, Rada think-tanků a další.³³

³⁰ The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

³¹ Coordination among Leaders. *VI BRICS Summit* [online]. 2013

³² The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

³³ The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

3. SOUDRŽNOST ZEMÍ BRICS

V předchozí části jsme se seznámili s historií BRICS, jejím statutem a organizační strukturou. Dozvěděli jsme se, že dochází k setkávání zástupců těchto států na několika úrovních a koordinaci v mnoha oblastech. V této části se zaměřím na to, jak se tato koordinace projevuje v praxi, a to konkrétně ve 3 oblastech: politické, ekonomické a vojenské.

3.1. POLITICKÁ SOUDRŽNOST

V této podkapitole budu zkoumat míru soudržnosti zemí BRICS při jednání v mezinárodních organizacích. Speciální pozornost věnuji soudržnosti hlasování v OSN jako globální organizaci s celosvětovým zastoupením. Státy BRICS navíc opakovaně vyjadřují podporu OSN, jako „fundamentální multilaterální organizaci pověřené napomáháním mezinárodní komunitě v udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochraně a posílení lidských práv, a prosazování udržitelného rozvoje“ a označují ji za „samotné centrum globálního vládnutí a multilateralismu“. ³⁴ Z tohoto důvodu tedy sleduji hlasování států BRICS na VS OSN a analyzuji jejich soudržnost. Menší prostor pak věnuji také analýze soudržnosti na jiných mezinárodních fórech.

3.1.1. Soudržnost hlasování na VS OSN

Tato analýza je do určité míry navázáním na práci Petera Ferdinanda, který se zabývá analýzou chování a hlasování tzv. „rising powers“ na VS OSN. Ve své práci sleduje hlasování států BRICSAM (zahrnující státy BRICS + Mexiko) za dlouhé období mezi lety 1974 – 2008, a porovnává jejich hlasovací vzorce a soudržnost se soudržností hlasování pěti stálých členů Rady Bezpečnosti OSN. Analýzou získaných dat pak dochází k několika závěrům, z nichž pro nás nejzajímavější jsou tato:

- Hlasovací soudržnost států BRICSAM je za celé sledované období poměrně vysoká, a v poslední dekádě vykazuje narůstající tendenci.
- Témata, u nichž se státy BRICSAM nejvíce rozcházejí, jsou jaderné odzbrojování a lidská práva.

³⁴ The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil

- Tématem, kde se státy BRICSAM vždy shodnou (nejvýše se některý zdrží), jsou rozvojové otázky související s rozdělením Sever-Jih.³⁵

Velkým přínosem této studie je podle mého názoru fakt, že poukazuje na relativní názorovou blízkost těchto velkých rozvojových ekonomik v období dávno před vznikem BRICS. Já na tuto studii navazuji vlastní analýzou, zaměřující se na aktuální období, konkrétně roky 2013-2014. Na rozdíl od Petera Ferdinanda jsem se však rozhodl nesrovnávat soudržnost BRICS se stálými členy RB OSN, ale využít pro tento účel skupinu G7. To z toho důvodu, že G7, jako politicko-ekonomická entita sdružující největší rozvinuté ekonomiky je svým statutem asi nejbliže BRICS, jako politicko-ekonomické entitě sdružující největší rozvojové ekonomiky.³⁶ Zaznamenal jsem tedy hlasovací úkony států BRICS a G7 na všech dosud zveřejněných hlasováních VS OSN za roky 2013-2014 a zanesl je do tabulky. (viz 9. Přílohy – Tabulka č. 1)

Z výpočtu indexu soudržnosti (v němž je „zdržení se“ přidělena čtvrtinová hodnota oproti hlasování v přímém rozporu k většině) je zřejmé, že ačkoli obě skupiny při hlasování prokazují poměrně vysoký stupeň soudržnosti, soudržnost států BRICS je výrazně vyšší (index 94 vs. 87). Můžeme také říct, že se prokázal závěr Ferdinandovy studie o trendu zvyšování soudržnosti BRICS. Když se na záznamy podíváme blíže, zjistíme, že z celkového počtu 68 zaznamenaných hlasování došlo pouze sedmkrát k případu, kdy státy BRICS hlasovaly v přímém rozporu (oproti 26 případům u G7) a naopak ve 40 případech hlasovaly zcela soudržně. Ze sedmi případů přímého rozporu v hlasování BRICS se pět hlasování týká jaderného odzbrojení, nešíření jaderných zbraní, či jaderných zbraní obecně. V jednom případě se jednalo o otázku kontroly konvenčního zbrojení na regionální a subregionální úrovni, kdy v opozici k většině hlasovala Indie proti přijetí rezoluce. V posledním případě pak jde o rezoluci týkající se lidských práv v Sýrii, kdy v opozici k většině BRICS hlasovala Brazílie pro přijetí rezoluce. Nesoudržnost v otázkách týkajících se jaderných zbraní není příliš překvapivá z toho pohledu, že je dlouhodobá (upozorňuje na ni již Ferdinand ve své studii), a zároveň se jedná o téma, které není součástí agendy BRICS. Zájmy jednotlivých států, z nichž část patří k jaderným mocnostem a část nikoliv, tak nevyhnutelně jsou odlišné.

³⁵ FERDINAND, Peter. *Rising Powers at the UN: An analysis of the voting behavior of BRICSAM States in the General Assembly, 1974-2008*. In: *Rising Powers and the Future of Global Governance Conference, University of Sussex, Brighton, May. 2012*.

³⁶ Pokud ponecháme stranou, že JAR rozhodně nepatří mezi ty úplně největší ekonomiky. Ale o důvodech jejího členství v BRICS jsem se již zmínil.

Zajímavější je však situace s lidskoprávními tématy, kterou Ferdinand označil za další oblast, kde se hlasování BRICSAM nejvíce rozcházejí. Ve své analýze uvádí, že především Brazílie (a Mexiko), na rozdíl od Číny a Indie, patří ke státům, které většinou hlasují ve prospěch rezolucí kritizujících lidskoprávní situaci ve třetích zemích.³⁷ Ve sledovaném období tak Brazílie učinila pouze jednou v případě výše zmíněné rezoluce. V dalších případech (včetně dřívější rezoluce o situaci v Sýrii, lidskoprávní situaci v Íránu, statutu vysídlených osob a běženců z Abcházie, Gruzie a Jižní Osetie) se hlasování zdržela. Soudržnost projevila i při loňském hlasování o teritoriální integritě Ukrajiny, kdy stejně jako všichni ostatní členové BRICS pasivně podpořila Rusko zdržením se hlasování o této rezoluci kritizující krymská referenda a narušování územní celistvosti Ukrajiny. V prosinci 2013 proběhla na půdě VS OSN také celá série dalších hlasování o rezolucích týkajících se lidských práv. Tentokrát nešlo o rezoluce kritizující porušování lidských práv v konkrétních zemích, ale rezoluce zabývající se samotným pojetím lidských práv (které by mělo brát ohled na kulturní diverzitu); vlivem globalizace na plné užívání lidských práv; odsuzující používání jednostranných donucovacích prostředků v souvislosti s lidskými právy; či rezoluci žádající rovnoprávné geografické rozdělení členů mezinárodních lidskoprávních těles a další. V této sérii rezolucí, k nimž se přidaly i rezoluce o právu na rozvoj či rezoluce prosazující demokratický a spravedlivý mezinárodní řád, hlasovaly státy BRICS absolutně soudržně pro přijetí rezolucí. Společně s většinou zemí rozvojového světa tak přehlasovaly velmi soudržnou skupinu G7 a většinu tzv. rozvinutých zemí.

3.1.2 Soudržnost na dalších multilaterálních fórech

Státy BRICS koordinují své kroky i na dalších významných multilaterálních fórech.

Jeich zvýšená vyjednávací síla po prvním summitu lídrů BRIC se projevila například na londýnském summitu G20 v roce 2009, kde byla přijata všechna doporučení předložená státy BRIC.³⁸ Tato formace (G20), po neúspěšných iniciativách o začlenění velkých rozvojových ekonomik do G8 z roku 2007³⁹ a finanční krizi roku 2008, převzala právě po G7/8 centrální roli v koordinaci globálních makroekonomických

³⁷ FERDINAND, Peter. Rising Powers at the UN... [c.d.]

³⁸ HOULTON, Susan. First BRIC summit concludes. In: *DW.DE* [online]. June 6, 2009

³⁹ tzv. Heiligendammský proces

politik. ⁴⁰ Státy BRICS v deklaraci ze Sanya (2011) potvrdily význam G20 jako „předního fóra pro mezinárodní ekonomickou spolupráci“ a usilují skrze něj o reformu mezinárodních finančních institucí Bretton-Woodského systému, ve kterých stále hrají dominantní roli USA a Evropa. Souto a Lopes provedli analýzu role BRICS ve skupině G20, v níž srovnávali závěry ze summitů BRICS s agendou a výsledky následujících summitů G20. V této analýze došli k závěru, že ačkoli se BRICS podařilo prosadit drobné ústupky (například změna rozložení hlasů ve prospěch rozvojových zemí o 5 % v MMF a přes 3 % ve Světové bance), nepodařilo se jim provést žádné zásadní změny v současném systému, jelikož jim k tomu údajně schází odhodlání. ⁴¹ Soudržnost však státy BRICS prokázaly, když Austrálie jako pořadatel summitu G20 v listopadu 2014 zvažovala zákaz účasti Ruska v důsledku ukrajinské krize. Ministři zahraničí BRICS reagovali prohlášením, v němž se proti takovému postupu jednotně ohradili a vyslali tak jasný signál, že nedopustí izolaci jednoho ze svých členů.⁴²

⁴⁰ KAHLER, Miles. Rising powers and global governance: negotiating change in a resilient status quo. *International Affairs*, 2013, Vol. 89, p. 718

⁴¹ SOUTO, Pablo H.S. a Rafael B.R. LOPES. *The Role of BRICS in the G20*. Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association. San Francisco, California, USA, April 3-6, 2013.

⁴² KECK, Zachary. Why Did BRICS Back Russia on Crimea?. *The Diplomat* [online]. March 31, 2014

3.2. EKONOMICKÁ SOUDRŽNOST

3.2.1 Vzájemný obchod

Státy BRICS patří mezi největší světové ekonomiky. Ve světovém žebříčku největších ekonomik podle HDP obsazují čtyři pozice z čelní desítky (ČLR 2., Brazílie 7., Indie 9., Rusko 10.)⁴³ a vytváří téměř 22 % světového HDP (přes 30 % při přepočtu podle parity kupní síly).⁴⁴ Na světové obchodní výměně se podle dat WTO z roku 2013 podílí 18,5%.⁴⁵ Jejich vzájemná ekonomická provázanost je však prozatím poměrně nízká. S výjimkou Číny, která patří mezi trojici největších obchodních partnerů všech ostatních členů BRICS, nepatří zbylí členové BRICS mezi své hlavní obchodní partnery.⁴⁶ To je dáno nejen geografickou vzdáleností, ale podle některých analytiků i vzájemnou nekompatibilitou těchto ekonomik, které mají každá jiné zaměření. „Brazilská je zaměřená na zemědělství, ruská na těžbu nerostných surovin, indická na služby a čínská na výrobu.“⁴⁷ Potenciál je zde přesto obrovský, hodnota vzájemného obchodu uvnitř BRICS se mezi lety 2002 - 2012 zdesetinásobila z 27 miliard na 276 miliard amerických dolarů. Ačkoli Stuenkel poukazuje na to, že to je stále méně než hodnota obchodu BRICS s Afrikou⁴⁸, trend je zřejmý. Jak dokládají tabulky č. 4 a č. 5 (viz. Přílohy), v nichž analyzují vývoj exportu a importu zemí BRICS, roste nejen celková hodnota obchodu uvnitř skupiny, ale také podíl BRICS na celkovém exportu a importu jednotlivých členů. S jedinou výjimkou indického exportu, vykázaly všechny státy mezi roky 2009 – 2013 nárůst podílu BRICS u exportu i importu. Největší nárůst lze pozorovat u Brazílie, u které se za sledované období zvýšil podíl exportu i importu z a do zemí BRICS zhruba o 4%. Významně vzrostl i podíl BRICS na importu JAR (o 4,39%) a Ruska (2,7%). Dominantní pozici ve vzájemné obchodní výměně zaujímá

⁴³ Data MMF za rok 2014

⁴⁴ Viz Přílohy – Tabulka č. 2 a Tabulka č. 3

⁴⁵ WORLD TRADE ORGANIZATION. *International Trade Statistics 2014* [online]. 2014. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its2014_e.pdf

⁴⁶ BRICS : *joint statistical publication : 2014: Brazil, Russia, India, China, South Africa*. Rio de Janeiro: IBGE, 2014, 212 s. ISBN 978-85-240-4318-5.

⁴⁷ ARMIJO, Leslie Elliott a Sean W BURGES. Brazil, the Entrepreneurial and Democratic BRIC*. *Polity* [online]. 2009, vol. 42, issue 1, s. 25 [cit. 2015-04-29]. DOI: 10.1057/pol.2009.15

⁴⁸ STUENKEL, Oliver. Towards stronger intra-BRICS trade?. In: *Post-Western World: How are emerging powers changing the world?* [online]. 11 Jun. 2013

Čína, jejíž podíl na vnitroskupinovém obchodu se u jednotlivých zemí pohybuje mezi 72 a 85 procenty. (Indie a JAR 72%, Brazílie 80%, Rusko 85%)⁴⁹

3.2.2 Nástroje podpory obchodu

Státy BRICS vyvíjí řadu iniciativ na podporu vzájemného obchodu a plánují překonání hodnoty 500 miliard dolarů v roce 2015.⁵⁰

Od roku 2011 se pravidelně schází ministři obchodů BRICS a jejich kontaktní skupiny, které projednávají institucionální rámec a konkrétní opatření k podpoře a usnadnění vzájemného obchodu. Jedná se především o otázkách koordinace celní politiky, anti-dumpingových opatření, zjednodušení vízových povinností, vytvoření přímých dopravních spojení mezi jednotlivými zeměmi a další.⁵¹

Od roku 2010 se každoročně pořádá také Obchodní fórum BRICS (*BRICS Business forum*) pro setkávání firem ze všech zemí. Na posledním fóru při summitu ve Fortaleze v roce 2014 se setkala přes 500 zástupců obchodní sféry.⁵² Pro doplnění této složky byla v roce 2013 ustavena také Obchodní Rada BRICS (*BRICS Business Council*), která je složena z 25 členů (5 zástupců každé země) a jejímž cílem je vytvoření platformy pro „posílení obchodních a investičních vazeb mezi obchodními komunitami pěti zemí BRICS; zajištění pravidelného dialogu mezi obchodními komunitami národů BRICS a vládami zemí BRICS; a identifikovat problémy bránící větším ekonomickým, obchodním a investičním vazbám mezi zeměmi BRICS a doporučit řešení.“ V rámci této Rady bylo vytvořeno pět pracovních skupin pro tyto oblasti: infrastruktura; výroba; finanční služby; energetika a zelená ekonomika; rozvoj dovedností.⁵³ Mezi další platformy pro rozvoj obchodu patří „*BRICS Cooperatives*“ zajišťující kontakt mezi konsorcií jednotlivých zemí a „*BRICS Competition Forum*“ pro setkávání zástupců úřadů dohlížejících na konkurenční

⁴⁹ MATHUR, Sajal a Meghna DASGUPTA. *BRICS: Trade Policies, Institutions and Areas for Deepening Cooperation*. Centre for WTO Studies. New Delhi: Swati Communications, 2013. Dostupné z: <http://wtocentre.iift.ac.in/FA/Brics.pdf>

⁵⁰ SHARMA, Sanjeev. BRICS ministers target \$500 bn trade by 2015. *The Tribune* [online]. March 28, 2012 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.tribuneindia.com/2012/20120329/biz.htm#1>

⁵¹ STUENKEL, Oliver. Towards stronger intra-BRICS trade?. In: *Post-Western World: How are emerging powers changing the world?* [online]. 11 Jun. 2013

⁵² BRICS Business Council discusses trade, investment in Fortaleza meet. *The BRICS Post* [online]. July 14, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/brics-business-council-discusses-trade-investment-in-fortaleza-meet/#.VUHxDCHtMko>

⁵³ *BRICS Business Council* [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bricsbusinesscouncil.in/>

prostředí v jednotlivých zemích za účelem boje proti korupci, vytváření kartelů a dalšího jednání narušujícího konkurenční prostředí.⁵⁴

Přestože se objevují výzvy k vytvoření zóny volného obchodu (FTA) BRICS, například v roce 2013 ze strany Čínské asociace pro mezinárodní obchod⁵⁵, jednání o jejím vytvoření zatím nejsou na pořadu dne. Existují však obchodní či celní dohody mezi některými členskými státy na bilaterální úrovni či prostřednictvím jiných sdružení. Obchodní vztahy mezi Indií a Brazílií usnadňuje Preferenční obchodní dohoda mezi Indií a sdružením MERCOSUR.⁵⁶ Mezi Čínou a Indií Asijsko-pacifická obchodní dohoda (APTA) a mezi Čínou a JAR dohoda mezi Čínou a Jihoafrickou celní unií (SUCA). Od roku 2003 je ve fázi zvažování Regionální obchodní dohoda mezi Čínou a Indií, ovšem stále bez výsledku.⁵⁷ Další formou dohod k podpoře obchodu jsou pak dohody o tzv. „měnovém swapu“ umožňující přímou výměnu vzájemných měn v předem stanovené hodnotě. Tato dohoda tak snižuje možná obchodní rizika spojená s šoky na mezinárodním trhu a výkyvy hodnoty dolaru. Čína uzavřela tyto dohody v roce 2013 s Brazílií (v hodnotě 190 miliard yuanů)⁵⁸ a v roce 2014 s Ruskem (v hodnotě 150 miliard yuanů).⁵⁹

Rusko, které v současnosti čelí sankcím USA a EU, hledá nové trhy pro nahrazení těch západních. Není proto překvapující, že na letošním summitu BRICS, jehož je hostitelem, plánuje pozvednout partnerství BRICS na „novou, vyšší úroveň“ a mezi hlavní priority má podle Putina patřit právě finanční a ekonomická spolupráce v rámci zemí BRICS. Za tímto účelem by státy měly schválit přijetí Strategie ekonomické spolupráce BRICS⁶⁰ a Cestovního plánu investiční spolupráce BRICS a rozvíjet spolupráci v oblasti energetiky, těžebního průmyslu a informačních a komunikačních

⁵⁴ STUENKEL, Oliver. Towards stronger intra-BRICS trade?... [c.d.]

⁵⁵ China Daily, *Experts call for BRICS free trade pact*, March 27, 2013 http://www.chinadaily.com.cn/china/201303/27/content_16347695.htm

⁵⁶ MATHUR, Sajal a Meghna DASGUPTA. *BRICS: Trade Policies, Institutions and Areas for Deepening Cooperation*. Centre for WTO Studies.

⁵⁷ 中国自由贸易区服务网 [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://fta.mofcom.gov.cn/index.shtml>

⁵⁸ China and Brazil sign \$30bn currency swap agreement. *BBC News* [online]. March 27, 2013 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/business-21949615>

⁵⁹ Russia, China Sign Currency Swap Agreement to Double \$100b Trade. *BloombergBusiness* [online]. Oct 13, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-13/russia-china-sign-currency-swap-agreement-to-double-100b-trade>

⁶⁰ MINISTRY OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE RUSSIAN FEDERATION. *BRICS Economic Cooperation Strategy: DRAFT*. 2013.

technologií. Měly by taky být podniknuty kroky k zahájení fungování již odsouhlasené Nové rozvojové banky a takzvaného „malého-MMF“ (CRA)⁶¹

3.2.3 Společné finanční instituce

Od počátku fungování BRICS a prvních schůzek představitelů této skupiny byla jedním z hlavních témat reforma globálních finančních institucí. Volání po reformě Světové banky a MMF tak, aby lépe odrážela současnou situaci a rostoucí váhu rozvojových zemí v globální ekonomice, se objevuje v mnoha prohlášeních čelních představitelů BRICS a nechybí na jediném Společném prohlášení či Deklaraci ze summitů BRICS. Na tomto základě se dá tento cíl označit za jeden z hlavních motivů zformování a fungování BRICS. Hlasovací systémy Světové banky i MMF fungují na proporčním systému, kdy je každé zemi přidělena hlasovací váha na základě velikosti ekonomiky a dalších ekonomických indikátorů⁶². Státům BRICS se v roce 2009 podařilo, v důsledku ekonomické krize a nově nabitě vyjednávací váhy po prvním summitu BRICS, prosadit úpravu hlasovacích kvót ve prospěch rozvojových zemí (v celkové hodnotě 5% u MMF a přes 3% u Světové banky). V obou institucích však nadále silně dominují USA (17%) a EU (32%), zatímco státy BRICS drží dohromady asi 11% ve Světové bance a lehce přes 10% hlasů v MMF.⁶³ Tento nepoměr je ještě zřejmější, když vezmeme do úvahy fakt, že země EU dohromady představují asi 24% světového HDP a státy BRICS téměř 22%.⁶⁴ Státy BRICS proto nadále usilují o postupné narovnání tohoto nepoměru. Reformy MMF navržené a odsouhlasené na summitu G20 v roce 2010, které měly přesunout dalších 6% hlasů směrem k rozvojovým ekonomikám, však dosud nebyly implementovány.⁶⁵

⁶¹ Russia Assumes BRICS Chairmanship; Putin Vows to Take BRICS Partnership “to a New, Higher Level”. *Larouche PAC* [online]. April 2, 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <https://larouhepac.com/20150402/russia-assumes-brics-chairmanship-putin-vows-to-take-brics-partnership-new-higher-level>

⁶² Konkrétně u Světové banky jde o velikost ekonomiky a výši příspěvků do Mezinárodní rozvojové asociace. U MMF pak vzorec pro výpočet hlasovací kvóty sestává z výše HDP (50%), otevřenosti (30%), variability ekonomiky (15%) a mezinárodních rezerv (5%). Viz. IMF Quotas: Factsheet. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm>

⁶³ STOB DAN, Nansel a Rucheta SINGH. The BRICS Bank and Its Prospective Place in the World Economy. *SSRN Electronic Journal*. s. -. DOI: 10.2139/ssrn.2538710. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=2538710>

⁶⁴ IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. *International Monetary Fund* [online]. April 30, 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx#B>

⁶⁵ Reformy musí schválit americký kongres nebo být prohlasovány supermajoritou 85% hlasů, z nichž však 17 drží právě USA.

Výše zmíněné důvody nejspíše přispěly k rozhodnutí lídrů BRICS o potřebě založení vlastních finančních institucí. Na loňském summitu v brazilské Fortaleze tak byla podepsána Dohoda o Nové rozvojové bance (NDB)⁶⁶ a Smlouva o založení Rezervního fondu BRICS (*BRICS Contingent Reserve Arrangement - CRA*)⁶⁷.

Podle Dohody by cílem NDB měla být „mobilizace zdrojů pro projekty do infrastruktury a udržitelného rozvoje v zemích BRICS a dalších rozvojových ekonomikách, doplňující tak již existující snahy multilaterálních a regionálních finančních institucí pro globální růst a rozvoj“. Její odsouhlasený počáteční kapitál je 100 miliard dolarů, přičemž všechny státy BRICS se na něm budou podílet rovným dílem. Na rozdíl od Světové banky má být rovný i hlasovací systém, který má odpovídat vkladu jednotlivých zemí, přičemž nikdo by neměl mít právo veta. Sídlo této nové finanční instituce, která by měla začít fungovat v roce 2016, bude v Šanghaji, první předseda Správní rady by měl být z Brazílie, první předseda Rady guvernérů z Ruska. V Jihoafrické republice by pak mělo vzniknout Africké regionální centrum NDB. Banka by také měla být otevřená případným dalším zájemcům o vstup, ovšem podíl zemí BRICS nesmí klesnout pod 55%.⁶⁸

Rezervní fond BRICS (CRA), který bývá někdy označován za „malý MMF“, by pak měl vytvořit finanční polštář pro překonání „krátkodobých tlaků na platební bilanci, poskytnout vzájemnou podporu a dále posílit finanční stabilitu“⁶⁹. Odsouhlasené počáteční vázané zdroje pro CRA jsou v hodnotě 100 miliard amerických dolarů. Závazky jednotlivých zemí jsou následující: Čína 41 miliard, Rusko, Indie, Brazílie 18 miliard, JAR 5 miliard.⁷⁰ Podle textu zakládajících dokumentů i vyjádření brazilské prezidentky Dilmy Rousseffové nemají být tyto finanční instituce konkurencí Světové bance a MMF (což by v současném rozsahu ani nemohly), ale jejím doplněním. Přesto na tiskové konferenci po ukončení summitu a oznámení podepsání dohod o založení těchto institucí padala slova o „historickém momentu“, „rostoucí prestiži“ uskupení a prohlášení o „nové éře globálních mocenských struktur“. Čínský prezident Xi Jinping

TRUMAN, Edwin M. IMF Reform is Waiting for the United States. *Peterson Institute for International Economics*. March 2014. Dostupné z: <https://www.piie.com/publications/pb/pb14-9.pdf>

⁶⁶ Agreement on the New Development Bank, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

⁶⁷ Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil;

⁶⁸ Agreement on the New Development Bank, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.

⁶⁹ Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil;

⁷⁰ Ibid.

pak prohlásil, že státy BRICS „pomáhají demokratizovat mezinárodní vztahy“. ⁷¹ Jaký budou mít tyto nové finanční instituce doopravdy vliv na globální struktury, mezinárodní vztahy či ekonomiky zemí BRICS si však budeme muset počkat.

3.3. VOJENSKÁ SOUDRŽNOST

Zde je nejprve třeba jasně zmínit, že BRICS není vojenskou aliancí, téma vojenské spolupráce nebylo oficiální agendou žádného summitu lídrů BRICS a na úrovni BRICS neexistuje žádná dohoda o vojenské spolupráci či obranný pakt. Nejsou pořádána ani žádná společná vojenská cvičení na úrovni BRICS. Ruský prezident Putin pak v červenci 2014, v souvislosti s podepsáním dohod o vytvoření NDB a CRA, novinářům zdůrazňoval, že „nemáme [lídři BRICS] žádné plány na vytvoření vojenské a politické aliance BRICS“. ⁷²

Vojenská spolupráce mezi některými členy BRICS však probíhá na bilaterální úrovni či v rámci jiných organizací. Tou nejvýznamnější je Organizace Šanghajske spolupráce (SCO), eurasijská ekonomicko-politicko-vojenská organizace, mezi jejíž členy patří ze států BRICS v současné době Čína a Rusko. Na letošním summitu by plné členství mohla získat také Indie, která má od roku 2005 statut pozorovatele. ⁷³ Na základě této organizace se tak v srpnu 2014 v čínském Vnitřním Mongolsku konalo vojenské cvičení zaměřené na boj proti terorismu, které bylo dosud největším společným vojenským cvičením Číny a Ruska. ⁷⁴ Čína a Rusko plánují také společné vojenské cvičení námořních sil letos v květnu ve Středozemním moři. ⁷⁵ Pravidelně probíhají také společná vojenská cvičení Ruska a Indie ⁷⁶ a v menší míře, zaměřené na proti-teroristickou spolupráci, i mezi Čínou a Indií. Brazílie a JAR vojenská cvičení s dalšími zeměmi BRICS dosud neuskutečnily.

⁷¹ BRICS launch new bank and monetary fund. *DW.DE* [online]. July 16, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.dw.de/brics-launch-new-bank-and-monetary-fund/a-17789608>

⁷² Interview given to Russian news agency ITAR-TASS. *President of Russia* [online]. July 15, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46218>

⁷³ BPC MONITOR. The Shanghai Cooperation Organization and BRICS: The Roles of China, Russia (and India). *Policy Brief*. October 2014, roč. 4, č. 11.

⁷⁴ Russia, China begin massive anti-terror military drill. *The BRICS Post* [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/russia-china-begin-massive-anti-terror-military-drill/#.VULGjiHtmko>

⁷⁵ China, Russia to hold first joint Mediterranean naval drills in May. *Reuters* [online]. April 30, 2015 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2015/04/30/us-china-russia-military-idUSKBN0NL16F20150430>

⁷⁶ Russia, India Complete Joint Military Drills Indra-2014: Southern Military District. *Sputnik: Military & Intelligence* [online]. October 3, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://sptnkne.ws/gTp>

Především z ruské strany se pak objevují úvahy o společném vývoji zbraní a vojenské techniky v rámci BRICS. Na tomto poli již Rusko úspěšně spolupracuje s Indií na vývoji raket BrahMos či licenční výrobě letadel SU-30MKI a tento model by rádo rozšířilo o další země BRICS. Ředitel ruské Akademie geopolitických problémů Konstantin Sivkov dokonce vidí „potenciál pro velkou vojenskou alianci zemí BRICS“ a tvrdí, že: „každá ekonomická aliance se nevyhnutelně vyvine ve vojenskou a politickou; jakmile nastane blízká ekonomická spolupráce mezi dvěma státy, okamžitě vyvstane otázka ochrany jejich zájmů“. ⁷⁷ Je otázkou, jestli to není spíše zbožným přáním Ruska, které by v tuto chvíli jistě takovou vojenskou alianci uvítalo.

⁷⁷ MARDASOV, Anton. Moscow eyes joint development of weapons within BRICS. *Russia & India Report* [online]. August 18, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://in.rbth.com/world/2014/08/18/moscow_eyes_joint_development_of_weapons_within_brics_37623.html

4. GEOPOLITICKÁ SITUACE ČÍNY A JEJÍ ZAHRANIČNÍ POLITIKA

Žijeme v době, kdy dochází ke změnám v charakteru mezinárodního světového systému. V období studené války byl mezinárodní systém, kterému dominovala rivalita dvou supervelmocí, označován za bipolární. Po vítězství USA došlo ke změně na unipolární systém, v němž právě Spojené státy hrály roli hegemonu. Hegemonní postavení USA však ve 21. století slábne a mezinárodní systém začíná získávat multipolární rozměr, pro který je charakteristická existence a růst nových mocenských pólů.⁷⁸ Centrum politického dění se přesouvá směrem na východ a politická i ekonomická moc se začínají kumulovat v oblasti východní Asie.⁷⁹ Především růst Číny se v posledních letech stal primární otázkou mezinárodních vztahů. Z pohledu teorií mezinárodních vztahů se vyskytují dva hlavní názorové proudy. Zastánci liberální teorie tvrdí, že vzhledem k ekonomické provázanosti světa, není násilný konflikt o mocenské postavení pravděpodobný.⁸⁰ Naopak zastánci realismu tvrdí, že USA jako současný hegemon a Čína jako nastupující hegemon jsou na dráze, jež dříve či později vyústí v konflikt.⁸¹

V reakci na stále populárnější „teorii čínské hrozby“, vydala v roce 2003 tehdejší Hu Jintaova administrativa zahraničně-politickou koncepci nazvanou *Mírový vzestup Číny* (中国和平崛起), jejímž cílem bylo ubezpečit ostatní země, že růst Číny není hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost. Později byl, nejspíš z důvodu negativních konotací slova vzestup, název změněn na *Mírový rozvoj Číny* (中国和平发展)⁸². Základem této doktríny, je *Pět zásad mírového soužití* (和平共处五项原则):

⁷⁸ Více o slábnutí amerického hegemonního postavení např. zde:

LA YNE, Christopher, Rhiannon VICKERS a Aidan DODSON. 2009. The Waning of U.S. Hegemony—Myth or Reality? A Review Essay. *International Security*. 34(1): 27-52.

ZAKARIA, Fareed. 2009. *The post-American world*. New York: W.W. Norton, xxx, 292 p. ISBN 978-039-3334-807.

⁷⁹ MAHBUBANI, Kishore. 2008. *The new Asian hemisphere: the irresistible shift of global power to the East*. New York: PublicAffairs, x, 314 p. ISBN 15-864-8466-4.

⁸⁰ FUKUYAMA, Francis. 2006. *The end of history and the last man*. 1st Free Press trade pbk. ed. New York: Free Press, xxiii, 432 p. ISBN 07-432-8455-0.

⁸¹ MEARSHEIMER, John J. 2014. *Tragedy of great power politics*. Updated Edition. S.l.: W W Norton. ISBN 03-933-4927-6.

⁸² 中华人民共和国国务院新闻办公室. 2011年9月. *中国的和平发展: 白皮书*. Dostupné z: http://www.gov.cn/jrzq/2011-09/06/content_1941204.htm

1. Vzájemné respektování teritoriální integrity a suverenity
2. Vzájemná ne-agrese
3. Vzájemné nezasahování do vnitřních záležitostí
4. Rovnost a spolupráce pro oboustranný prospěch
5. Mírové soužití⁸³

Tyto zásady vznikly již v roce 1954 a vztahovaly se původně k úpravě vztahů mezi Čínou, Indií a Barmou. Dodnes však patří k základním principům čínské zahraniční politiky.

S tím souvisí i další významné koncepty čínské zahraniční politiky: respektování pluralismu kultur a multilateralismus, na jejichž základě ČLR usiluje o spojení rozvojových zemí do nové síly pro mezinárodní mír a stabilitu a nahrazení americké dominance multipolárním uspořádáním, v němž sama neaspiruje na pozici hegemonu. Tento aspekt je také pro čínskou zahraniční politiku charakteristický a z úst čelních představitelů opakovaně zaznívají slova o tom, že „Čína nebude nikdy usilovat o hegemonii“.⁸⁴ Xi Jinping dokonce prohlásil, že „Čína pro hegemonii nemá geny“⁸⁵ a musí se vyhnout „Thukydidově pasti“, což je označení historicky používané pro soupeření dosavadní a nastupující velmoci.⁸⁶ Čínští představitelé se tak vyhýbají i termínu „vůdčí“ k popisu pozice mezi rozvojovými zeměmi a popírají snahy o dominanci.⁸⁷

S ohledem na tyto principy hraje v čínské zahraniční politice prim tzv. „soft power“, tedy prosazování vlastních zájmů nenásilnou cestou. V čínském případě jde především o ekonomickou diplomacii, investice do rozvojových projektů a infrastruktury, využívání multilaterálních organizací.⁸⁸

⁸³ 和平共处五项原则. 2004年6月. 新华网 [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2004-06/09/content_1515866.htm

⁸⁴ Xi pledges China will never seek hegemony. 2014. *China Daily* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://en.people.cn/n/2014/0630/c90883-8748212.html>

⁸⁵ 习近平: 中国没有霸权基因. 2014年01月25日. *Sina 新闻中心* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://news.sina.com.cn/c/2014-01-25/081429341596.shtml>

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ ZHU, Zhonghe. 2014. Chinese newspaper coverage of the BRICS summit. *Observer Research Foundation* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.observerindia.com/cms/sites/orfonline/modules/analysis/AnalysisDetail.html?cmaid=70016&mmacmaid=70017>

⁸⁸ Více o teorii „měkké moci“ od zakladatele tohoto pojmu: NYE, Joseph S. 2004. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: PublicAffairs, xvi, 191 s. ISBN 15-864-8306-4.

Hlavním bodem debaty mezi tvůrci čínské zahraniční politiky je dlouhodobě debata mezi zastánci principu „nízkoprofilové“ zahraniční politiky (v čínském diskurzu je pro toto pojetí používán pojem *taoguang yanghui* 韬光养晦, který by se dal doslovně přeložit jako „skrývání svých schopností a vyčkávání na svůj čas“) a „asertivní“ zahraniční politiky (pro kterou je zažitý čínský termín *fenfa youwei* 奋发有为, který by se dal, byť trochu kostrbatě, přeložit jako „usilování o úspěch“).⁸⁹

S konceptem „nízkoprofilové“ zahraniční politiky a soustředěním se na vlastní ekonomický rozvoj přišel na počátku devadesátých let Deng Xiaoping a hlavními body této strategie bylo: „být skromný a opatrný, nebrat na sebe žádnou vůdcovskou roli, nezvedat žádný prapor, nevyhládat expanzi, neusilovat o hegemonii a být konzistentní s ideou mírového rozvoje“⁹⁰. Tyto principy později přejala i Hu Jintaoova administrativa a dodnes mají mezi čelními čínskými představiteli řadu zastánců přesvědčených, že Čína je stále slabá a ve fázi vývoje a měla by se dál držet „nízkoprofilové“ politiky. Podle některých je třeba se této strategii držet po 100 let.⁹¹

Zastánci této strategie však byli podle Yana konfrontováni třemi fakty: Zaprvé, po Olympijských hrách v roce 2008 Čína čelila silicímú tlaku mezinárodního společenství, aby na sebe vzala větší zodpovědnost v bezpečnostních otázkách. Rozvinuté i rozvojové země Čínu obvinily, že se chová nezodpovědně, když je neochotná tak učinit. Zadruhé, v roce 2010, Obamova administrativa přijala strategii vyvažování Číny ve Východní Asii. To dalo vzniknout názorům, že „nízkoprofilová“ strategie nezabránila Spojeným státům, aby se zaměřily na Čínu jako hlavního strategického konkurenta, což měl být hlavní účel této strategie. Zatřetí, námořní spory s Japonskem, Filipíny a Vietnamem, které se znovu objevily v roce 2009, ukázaly, že „nízkoprofilová“ strategie nedokáže uklidnit ani sousedící státy. Tyto skutečnosti ukázaly, že „nízkoprofilová“ strategie již dále není schopná Číně zajistit příhodné vnější prostředí.⁹²

Příklon k „asertivní“ zahraničně-politické strategii nastal definitivně s nástupem Xi Jinpinga do čela ČLR. Na konferenci o zahraniční politice Čínské komunistické

⁸⁹ YAN, Xuetong. From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement. *The Chinese Journal of International Politics*. 2014, 7(2): 153-184. DOI: 10.1093/cjip/pou027. ISSN 1750-8916. Dostupné z: <http://cjip.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/cjip/pou027>

⁹⁰ DENG, Xiaoping. *Selected works of Deng Xiaoping, 1982-1992*. 1st ed. Beijing: Foreign Languages Press, 1994, 400 p. ISBN 71-190-1689-X.

⁹¹ WU, Jingcai a Jing LI. *Wu Jianmin shu Zhongguo waijiao 60 nian bianhua: taoguangyanghui renyao guan 100 nian (Wu Jianmin Describing China's Diplomacy of 60 Years: Keeping a Low Profile Should Be Guideline for 100 Years)* [online]. June 1, 2009 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.chinanews.com/gn/news/2009/06-01/1713676.shtml>

⁹² YAN, Xuetong. From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement... [c.d.]

strany v říjnu 2013 formálně představil strategii „usilování o úspěch“ (奋发有为) signalizující transformaci čínské zahraničně-politické strategie od „nizkoprofilové“ k „asertivní

„ Svou zahraničně-politickou doktrínu pak nekomplexněji prezentoval v projevu na čtvrté Ústřední konferenci k Zahraničním vztahům (中央外事工作会) v listopadu 2014. Hlavními elementy čínské zahraniční politiky, jak jej formuloval v tomto projevu, mají být následující:

*„důležitost držet vysoko prapor míru, rozvoj spolupráce s nenulovým součtem, sledování domácích a mezinárodních zájmů, rozvoje a bezpečnostních priorit Číny ve vyváženém poměru, zaměření se na prvořadý cíl mírového rozvoje a národní obnovy, prosazování čínské suverenity, bezpečnosti a rozvojových zájmů, prosazování příhodnějšího mezinárodního prostředí pro mírový rozvoj a udržování důležitého období strategické příležitosti pro čínský rozvoj“.*⁹³

To vše má být podřízeno dosažení „Dvou cílů stého výročí“: (1) *„Zdvojnásobení čínské HDP z roku 2010 a příjmu na obyvatele v urbánních i rurálních oblastech a dokončit budování společnosti počáteční prosperity ve všech ohledech;“* a (2) *„přeměnit Čínu v moderní socialistickou zemi, která je prosperující, silná, demokratická, kulturně vyspělá a harmonická do roku 2049, stého výročí založení ČLR.“*⁹⁴

Xi zdůraznil potřebu vytváření nového typu mezinárodních vztahů založených na oboustranně výhodné spolupráci, současně s tím by Čína *„měla hledat pochopení a podporu dalších zemí pro Čínský sen, který je o míru, rozvoji, spolupráci a oboustranných ziscích“*. S tím souvisí i zdůraznění důležitosti *„politiky dobrého sousedství“* a úsilí vytvářet společně se svými sousedy *„Společenství společného osudu“* založeného na principech přátelství, upřímnosti a vzájemného prospěchu. Kromě politiky *„dobrého sousedství“* Xi zdůraznil také potřebu *„spravovat dobře vztahy s dalšími velkými zeměmi, vybudovat bezpečný a stabilní rámec vztahů mezi velkými zeměmi, a rozšířit spolupráci s dalšími velkými rozvojovými zeměmi. Měli bychom posílit jednotu a spolupráci s ostatními rozvojovými zeměmi a úzce integrovat náš vlastní rozvoj se společným rozvojem všech rozvojových zemí.“*⁹⁵

⁹³ Xi seeks new outlook on foreign affairs. *China.org.cn* [online]. November 30, 2014 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: http://www.china.org.cn/china/2014-11/30/content_34188844.htm

⁹⁴ SWAINE, Michael. Xi Jinping's Address to the Central Conference on Work Relating to Foreign Affairs: Assessing and Advancing Major Power Diplomacy with Chinese Characteristics. *China Leadership Monitor*. 2014, (no. 46).

⁹⁵ Xi seeks new outlook on foreign affairs... [c.d.]

V souvislosti s prosazováním přístupu oboustranné výhodnosti v mezinárodních vztazích Xi zdůraznil také potřebu „rozvíjet multilaterální diplomacii, pracovat na reformě mezinárodního systému a globálního vládnutí, a zvýšit zastoupení a hlas Číny a dalších rozvojových zemí“. ⁹⁶

Ve vztahu ke Spojeným státům přišel Xi Jinping s konceptem „Nového typu velmocenských vztahů“. „Nový typ“ zde má znamenat, že by měly být odlišné od americko-sovětských konfliktů v průběhu Studené války a „velmocenské vztahy“ zde mají označovat vztahy mezi nastupujícími mocnostmi a současnými mocnostmi. Neznamená to, že by mělo jít o blízké přátelství, ale zdravé soupeření, či mírové soupeření. Podle Yanga je cílem vytvoření nového typu velmocenských vztahů „prozkoumat nové způsoby překonávání rozdílů mezi Čínou a Spojenými státy“. ⁹⁷

Nejaktuálnějším významným dokumentem souvisejícím s čínskou zahraniční politikou je v květnu vydaná *Bílá kniha obrany*, jenž je prvním čínským dokumentem tohoto druhu vůbec. Ta odráží potřeby nové asertivnější zahraničně-politické doktríny, když zdůrazňuje potřebu budování námořnictva schopného operovat nejen v okrajových mořích, ale také na širém oceánu, a jednotek schopných zasáhnout kdekoli na světě. Důraz na námořnictvo je pochopitelný i s ohledem na důležitost obrany námořních cest, jenž jsou klíčové pro čínskou exportní ekonomiku i energetickou bezpečnost. Čína tímto dokumentem ukazuje, že je více schopná a ochotná bránit své zájmy globálně, ale také se více podílet na řešení globálních bezpečnostních problémů a operací v rámci OSN. ⁹⁸

Rozmanitý multilateralis mus

Jednou ze základních složek současné čínské diplomacie je její postupné přijímání a využívání multilateralismu, ve smyslu podílení se na třech- či vícestranných iniciativách k řešení společných problémů. Důkazem je vysoké množství regionálních a mezinárodních organizací, jichž je Čína členem. Od doby kdy Peking nahradil Čínskou republiku (Taiwan) jako zástupce Číny v Organizaci spojených národů v říjnu roku 1971, rozšířila Čína své členství z účasti v jediné mezivládní organizaci a 58 nevládních organizacích na 49 mezivládních organizací v roce 2007 a 1568 nevládních organizací

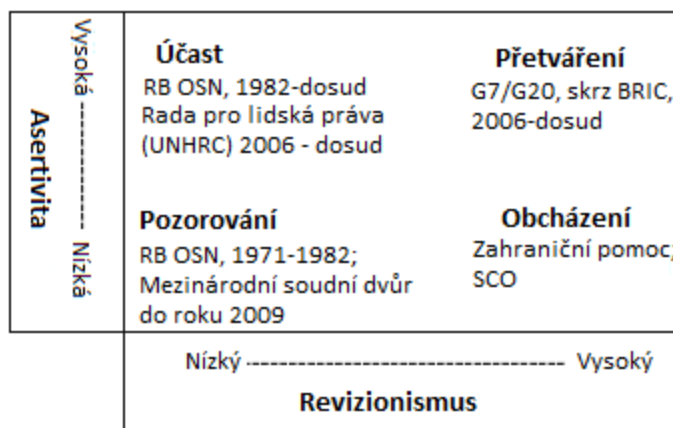
⁹⁶ Xi seeks new outlook on foreign affairs ... [c.d.]

⁹⁷ YAN, Xuetong. From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement... [c.d.]

⁹⁸ *China's Military Strategy*. Beijing: The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2015. Dostupné z: <http://news.usni.org/2015/05/26/document-chinas-military-strategy>

v roce 2003. Kromě toho se Čína účastnila řady ad hoc jednání na různá témata sahající od veřejného zdravotnictví a kontroly zbrojení po klimatické změny. Důraz na multilaterální regionální přístup je pak vidět nejen na příkladu BRICS, a již výše zmíněné Organizaci Šanghajske spolupráce, ale také na iniciaci vzniku Fóra Čínsko-africké spolupráce (FOCAC), Fóra Čína-CELAC (Společenství latinskoamerických a karibských států)⁹⁹, či vytvoření zóny volného obchodu Čína-ASEAN¹⁰⁰.

Wuthnow a kol. ve své práci z roku 2012 analyzovali chování Číny v multilaterálních organizacích za účelem zjištění zda je Čína „status quo“ mocností, tedy spokojená se současnou strukturou mezinárodního uspořádání a začleňující se do něj, či spíše „revizionistickou“ mocností tíhnoucí k rozvratu a přetvoření mezinárodního uspořádání k obrazu svému. Chování Číny v rámci multilaterálních institucí lze podle nich brát jako „indikátor toho typu rostoucí mocnosti, kterou Čína je, jelikož tyto instituce do velké míry odrážejí normy, regulace a rozložení sil, které tvoří i současný světový řád.“ Pokud se tedy Čína snaží tyto pravidla měnit nebo nahrazovat, pak je zde jistý důkaz o tom, že ČLR není spokojenou mocností. Autoři poté identifikovali čtyři strategie čínské multilaterální diplomacie a rozdělili je na osy podle míry asertivity a

Grafika č. 1, Autor: Wuthnow a kol., překlad: Ondřej Lombard

revizionismu (viz. Grafika č. 1).¹⁰¹

⁹⁹ NIU, Haibin a Nicole WHITE. 2014. New Wave of China's Multilateral Diplomacy. *CSIS: cogitASIA* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://cogitasia.com/new-wave-of-chinas-multilateral-diplomacy/>

¹⁰⁰ Sdružení národů jihovýchodní Asie zahrnující Brunej, Filipíny, Indonésii, Kambodžu, Laos, Malajsii, Barmu, Singapur, Thajsko a Vietnam.

¹⁰¹ WUTHNOW, Joel, Xin LI a Lingling QI. Diverse Multilateralism: Four Strategies in China's Multilateral Diplomacy. *Journal of Chinese Political Science*. 2012, 17(3): 269-290. DOI: 10.1007/s11366-012-9202-6. ISSN 1080-6954. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11366-012-9202-6>

Čínské strategické myšlení a vystupování v mezinárodním systému je formováno dvěma, do značné míry protichůdnými, základními ideologiemi: konfucianismem a maoismem. Zatímco důležitým prvkem konfucianismu je defenzivnost, a válka s destruktivním charakterem je nepřipustná, v maoismu je válka chápána jako nástroj politiky pro odstranění překážek ve společnosti. Tento rozpor tak vytváří dualistický charakter čínské strategické kultury. Tento dualismus se pak projevuje i v tom, že ČLR se na jednu stranu snaží aplikováním „teorie mírového růstu“ budovat mírovou a benevolentní reputaci a přesvědčit tak ostatní státy, že je zodpovědnou mocností, která se bude chovat kooperativně, a na druhou stranu vystupuje poměrně agresivně ve sporech o ostrovy v Jihočínském i Východočínském moři.¹⁰²

5. ČÍNA A BRICS

Jak poukazuje Lo, Čína, jako druhá největší ekonomika světa, jaderná velmoc, stálý člen RB OSN a největší držitel zahraničních měnových rezerv potřebovala vznik BRIC méně než zbylé tři státy, neboť již byla považována za velmoc a její ekonomika v současném světovém uspořádání dobře prosperovala.¹⁰³ Proč tedy na jeho vznik přistoupila a jak z něj profituje?

Jak již víme z úvodní části, iniciativa k setkávání představitelů BRIC vzešla z Ruska a původním zájmem bylo koordinovat postoje ve snaze získat rovnoprávnější postavení pro rozvojové země v globálních finančních institucích. Tento zájem byl všem společný a nebyl tedy, ani ze strany Číny, důvod se k němu nepřipojit. Období formování BRIC se navíc shoduje s obdobím přehodnocování principů čínské zahraniční politiky a odklonu od „nizkoprofilové“ politiky nezasahování k „asertivní“ politice spojené s větší angažovaností v globální politice a přebíráním zodpovědnosti spojené s pozicí nastupující velmoci. BRICS se tak jevilo být ideální platformou pro navázání „nového typu vztahů“ s dalšími velkými rozvojovými zeměmi.

Dalším důvodem je bezesporu snaha o stabilizaci mezinárodního prostředí. Poté co Spojené státy oznámily svou strategii „Návratu do Asie“ Čína pocítí uje zvýšený tlak ve své nejblíže sousedství pramenící ze zvýšeného rozmístění vojenských sil

¹⁰²HRADŇANSKÁ, Barbora. 2014. Dynamika čínskeho mocenského rastu v medzinárodnom spoľočenstve. In: *Perspektívy ázijského storočia: medzinárodné vzťahy vo východnej Ázii*. Bratislava: Institute of Asian Studies/CENAA, s. 165-177. ISBN 9788097157500.

¹⁰³LO, Bobo. 2008. *Axis of convenience: Moscow, Beijing, and the new geopolitics*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, xii, 277 p. ISBN 978-081-5753-407.

Washingtonu v regionu, upevňování vojenských aliancí a „zasahování“ do čínských územních sporů. Ve snaze uniknout z tohoto nového „zadržování a obklíčování Číny“ je pro Čínu spolupráce s nezápadními silnými partnery velmi důležitá.¹⁰⁴ Z geopolitického hlediska je pro Čínu BRICS významný v tom, že jeho členy jsou dva jeho největší a nejmocnější sousedé – Rusko a Indie – kteří mají potenciál Čínu teoreticky významně vojensky ohrozit a zkomplikovat její mezinárodní prostředí. S oběma zeměmi navíc v průběhu Studené války vedla vojenský konflikt, který ve vzájemných vztazích zanechal stopu nedůvěry. Spolupráce v rámci BRICS tak je součástí širší snahy o přesvědčení Ruska a Indie, že rostoucí moc Číny pro ně nebude hrozbou. Zlepšováním vztahů v rámci BRICS Čína snižuje nejen možnost přímého ohrožení ze strany těchto států, ale také možnost zapojení těchto států do vznikající americké koalice k zadržování Číny.¹⁰⁵

Význam, který Čína přikládá uskupení BRICS se ještě zvýšil po nástupu Xi Jinpinga a nejlépe jej odráží pracovní zpráva z 18. Národního shromáždění Čínské komunistické strany v listopadu roku 2012, která zmiňuje pouze OSN, G20, BRICS a Organizaci Šanghajske spolupráce jako „hlavní mezinárodní instituce, o jejichž posilování bude Čína usilovat.“ Zpráva dále dodává, že „toto jsou klíčové platformy, na kterých „může Čína stavět ve snaze o vylepšení své pozice a zvýšení vyjednávací síly ve světových záležitostech.“¹⁰⁶

Po posledním summitu lídrů BRICS v brazilské Fortaleze v roce 2014 se čínský prezident vyjádřil, že si „Čína obzvláště cení spolupráce mezi zeměmi BRICS a považuje ji za svou diplomatickou prioritu“. Potvrdil, že Čína bude „pokračovat v účasti na spolupráci BRICS a více přispívat k ochraně světového míru a podporovat společný rozvoj.“ Zároveň vyzýval ostatní účastníky k vytvoření „bližšího a pevnějšího partnerství mezi zeměmi BRICS na základě otevřenosti, inkluзивity a oboustranně výhodné spolupráce“ a volal po „spuštění všestranné ekonomické spolupráce, budování integrovaného trhu pro obchod a investice, vytváření příhodného vnějšího prostředí pro rozvoj, zlepšování globální ekonomické správy, plné implementování konsenzu na zvýšení zastoupení rozvojových zemí, a posílení koordinace globálních

¹⁰⁴ SUN, Yun. BRICS and China's Aspiration for the New "International Order". *Brookings* [online]. March 25, 2013 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2013/03/25-xi-jinping-china-brics-sun>

¹⁰⁵ GLOSNEY, Michael A. China and the BRICS: A Real (but Limited) Partnership in a Unipolar World [c.d.]

¹⁰⁶ SWAINE, Michael. The 18th Party Congress and Foreign Policy: The Dog that Did Not Bark? *China Leadership Monitor*. (no. 40).

makroekonomických politik.“ Dále také navrhoval ostatním lídrům „posílit morální apel na ostatní země s tím, že by země BRICS měly společně poskytovat řešení mezinárodních problémů, hledat spravedlnost a praktikovat rovnost.“¹⁰⁷

Před blížícím se červencovým summitem lídrů v Ufě pak Čína prostřednictvím státního poradce Yang Jiechi vyzývá k „sjednocení a prosazování multilateralismu v mezinárodních vztazích“ a dodává, že by se státy BRICS měly navzájem podporovat i v otázkách rozvojové agendy, jednáních o klimatických změnách, boji proti terorismu, kybernetické bezpečnosti, reformy Mezinárodního měnového fondu a dalších globálních problémech.¹⁰⁸

Jak shrnuje Jian Junbo, „BRICS je pro Čínu mimořádně důležitou platformou pro prosazování mírové transformace globálního světového řádu. Tato nově vzniklá mezinárodní instituce se může stát protiváhou k současným multilaterálním dohodám ovládaným 'starým světem' a udělat svět více rovnoprávným, bez poškození vztahů se Západním světem“.¹⁰⁹ Koordinace postojů v rámci BRICS poskytuje těmto zemím zvýšenou vyjednávací sílu v jednání se Západem a pomáhá tak i Číně prosazovat vlastní zájmy, zatímco se schovává ve skupině. V souvislosti s výše zmíněnými čtyřmi strategiemi jednání v současných mezinárodních organizacích poskytuje Číně BRICS možnosti lépe využívat tři z nich:

- (1) Účast (angažování se) – nerevizionistické, ale asertivní chování – díky vyšší vyjednávací síle možnost lépe prosadit své zájmy a iniciovat návrhy (například v OSN, viz kapitola o politické soudržnosti)
- (2) Obcházení – revizionistické, málo asertivní chování – uskupení pěti velkých rozvojových zemí dává možnost vytvořit vlastní instituce jako protiváhu těm stávajícím, což již BRICS pomalu začíná realizovat prostřednictvím Nové rozvojové banky a Rezervního měnového fondu.
- (3) Přetváření – revizionistické, asertivní chování – zde jde především o úsilí BRICS o reformu globálních finančních institucí

¹⁰⁷ Xi proposes closer, more solid BRICS partnership. *China Daily* [online]. June 16, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/world/2014xibricssummit/2014-07/16/content_17802884.htm

¹⁰⁸ China urges BRICS to unite for promoting multi-lateralism. *Xinhua* [online]. May 27, 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2015-05/27/c_134273130.htm

¹⁰⁹ JIAN, Junbo. BRICS and China's International Strategy. *Diplomatist* [online]. August, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.iis.fudan.edu.cn/04/d3/c6897a66771/page.htm>

Čína je suveréně největší ekonomikou v uskupení BRICS, v roce 2012 překonalo HDP Číny součet výkonu ekonomik ostatních členů dohromady a v současnosti již tvoří přes 60 procent celkového HDP BRICS, což Čínu postavilo do pozice přirozené hybné síly tohoto uskupení. Nelze mluvit o vůdčí roli neboť formát BRICS byl vybudován na principu rovnosti, a příliš asertivní chování by se nesetkalo s pochopením a podporou ostatních členů. Čína si je dobře vědoma, že obavy z její dominance jsou jedním z faktorů znesnadňující užší politickou spolupráci v rámci BRICS a čelní představitelé se tak vyhýbají používání takových termínů a vždy zdůrazňují principy rovnosti a oboustranně výhodného partnerství. Čínská média sice někdy vyzdvihnou čínskou vůdčí úlohu, například Xinhua v jednom článku oceňovala Čínu za to, že „již 5 let manévruje BRICS vstříc integrovaným trhům; dopravnímu propojení na zemi, ve vzduchu i na moři; a větší kulturní výměně.“ Následně však dodává, že Čína není „předurčena uskupení ovládnout. Naopak prosazuje rovnou, otevřenou a oboustranně výhodnou spolupráci.“¹¹⁰

S tím je spojen vnitropolitický význam BRICS, kdy je Čína prezentována jako významný člen uskupení bojujícího za spravedlivější a demokratičtější světové uspořádání a staví se do pozice obhájce zájmů rozvojového světa vykořisťovaného Západem.

Důležitý je pro Čínu i ekonomický aspekt spolupráce v rámci BRICS, zjednodušování přístupu na tyto rozsáhlé trhy a zajištění zdrojů nerostných surovin. V případě Brazílie a JAR pak je spolupráce s těmito zeměmi pro Čínu vstupní branou pro celý kontinent – Jižní Ameriku, potažmo Afriku. Zde může Čína také využít postavení vlivného člena BRICS, který podporuje spolupráci na ose Jih-jih a využít nabyté důvěry rozvojového světa k rozvinutí vzájemných vztahů. Čínští představitelé také hojně využívají summitů či jednání s představiteli BRICS k návštěvě dalších zemí v regionu. V poslední době se jedná například o květnovou cestu čínského premiéra Li Keqiana do Latinské Ameriky a návštěvu Brazílie, Kolumbie, Peru a Čile. Prohlubování vztahů s Latinskou Amerikou je natolik intenzivní, že vede k úvahám

¹¹⁰ China Voice: Optimism not cynicism drives BRICS development. *Xinhua* [online]. July 15, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/indepth/2014-07/15/c_133485975.htm

mnohých analytiků o tom, zda tento čínský „Pivot do Latinské Ameriky“ není čínskou odpovědí na americký „Pivot do Asie“.¹¹¹

6. PŘEKÁŽKY A PERSPEKTIVY DALŠÍHO ROZVOJE

6.1. ČÍNSKO-INDICKÉ VZTAHY

Většina prací zabývajících se fungováním a perspektivou uskupení BRICS zmiňuje jako hlavní problematický bod historicky komplikované a rivalitní vztahy dvou nejlidnatějších zemí světa a regionálních rivalů - Číny a Indie.¹¹²

Hlavním rozměrem problematičnosti vzájemných vztahů jsou dosud nevyřešené územní spory. Jedná se o územní spor o oblasti indického státu Arunáčalpraděš a himalajské náhorní plošiny Aksai Čin¹¹³ trvajících již od padesátých let. Spor se zintenzivnil v roce 1962, kdy přerostl do krátké čínsko-indické pohraniční války, která skončila čínským vítězstvím a obsazením plošiny Aksai Čin. Přestože od roku 1988 došlo k oteplování vztahů a uskutečnila se řada jednání, dohody o vyřešení územních sporů dosud dosaženo nebylo, a i v minulých letech byly sporné oblasti příčinou napětí mezi oběma zeměmi. K nejvýznamnějšímu incidentu v posledních letech došlo v dubnu 2013, kdy si jednotka Čínské lidové osvobozené armády na téměř tři týdny zřídila základnu na indické straně Linie aktuální kontroly.¹¹⁴ Podobný incident zastínil i atmosféru inaugurační cesty čínského prezidenta Xi Jinpinga do Indie v září 2014.¹¹⁵

Dalším zdrojem napětí mezi Čínou a Indií je čínské vyzbrojování Pákistánu – největšího indického rivala, s nímž má Indie také dlouholeté územní spory. Zatímco

¹¹¹ CARPENTER, Ted Galen. A Chinese Pivot to Latin America? *Cato Institute* [online]. June 8, 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.cato.org/publications/commentary/chinese-pivot-latin-america>

¹¹² Například: NIU, Haibin. BRICS in Global Governance: A Progressive Force? GLOSNY, Michael A. China and the BRICS: A Real (but Limited) Partnership in a Unipolar World

¹¹³ Pro Čínu je tato oblast strategicky významná neboť spojuje autonomní oblasti Tibet a Xinjiang.

¹¹⁴ Line of Actual Control (LoAC) – demarkační linie mezi územím pod kontrolou Indie a územím spravovaným ČLR byla oboustranně uznána v roce 1993 podpisem bilaterální dohody.

¹¹⁵ PANDA, Ankit. What to Expect From India-China Border Talks in the Modi-Xi Era. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/03/what-to-expect-from-india-china-border-talks-in-the-modi-xi-era/>

v Indii je Pákistán vnímán jako bezprostřední bezpečnostní hrozba¹¹⁶, pro Čínu je to blízký strategický spojenec.¹¹⁷ Mezi oběma zeměmi existuje dohoda o volném obchodu a velmi silné vojenské vztahy. Podle *Stockholm International Peace Research Institute* je Pákistán největším čínským odběratelem zbrojní techniky s podílem 47 procent na celkovém zbrojním exportu Číny.¹¹⁸ Nejčerstvější zbrojní dohodou pak je ta z 15. dubna letošního roku na dodání osmi konvenčních ponorek v celkové hodnotě pěti miliard amerických dolarů, která je doposud největším čínským zbrojním kontraktem.¹¹⁹ Je zřejmé, že taková blízká aliance nemůže Indii nechat chladnou.

Mezi historické tenze pak patří indické poskytnutí exilu tibetskému dalajlámovi po tibetském povstání v roce 1959. Mezi ty aktuálnější pak spory o vodní zdroje pramenící v Tibetu. Zde jde především o indické obavy z čínského budování vodních elektráren na horním toku Brahmaputry. Existují také ambiciózní plány na přesměrování části průtoku Brahmaputry na sever do aridních oblastí Číny. Přestože experti jsou ohledně realizovatelnosti takových projektů ve vysokohorských tibetských podmínkách skeptičtí, již úvahy o takových projektech vyvolávají na indické straně vášně, neboť snížení průtoku životodárné Brahmaputry by mělo vliv nejen na indické hydroenergetické projekty, ale především zemědělství, životní prostředí a kvalitu života na dolním toku.¹²⁰

Noví muži v čele obou zemí jsou však ohledně vzájemných vztahů optimističtí a Xi Jinping po loňské podzimní návštěvě Indie prohlásil, že „čínsko-indické vztahy vstoupily do nové fáze“, a že má „plnou důvěru v budoucnost vztahů Číny a Indie“.¹²¹ Na druhou stranu, průzkum veřejného mínění, který v červenci 2013 vydala australská

¹¹⁶ Podle průzkumu veřejného mínění z roku 2013 považuje 94 procent indické populace Pákistán za hrozbu. Jako důvody uvádějí především terorismus, pákistánské držení jaderných zbraní, vznášení územních nároků na Kašmír, přesvědčení, že Pákistánská armáda vidí Indii jako nepřítel, a blízké vztahy Pákistánu s Čínou. Viz. MEDCALF, Rory. *India Poll 2013: Facing the future: Indian views of the world ahead* [online].

¹¹⁷ TELLIS, Ashley J, Travis TANNER, Jessica KEOUGH a M FRAVEL. *Asia responds to its rising powers: China and India*. Washington, D.C.: National Bureau of Asian Research, 2011. ISBN 0981890423

¹¹⁸ WEZEMAN, Siemon T. a Pieter D. WEZEMAN. *Trends in Interantional Arms Transfers*, 2013. SIPRI Fact Sheet. 2014. Dostupné z: <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1403.pdf>

¹¹⁹ TWEED, David. Xi Jinping's sale of submarines to Pakistan raises risk of Indian Ocean nuclear clash. *The Sydney Morning Herald* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://www.smh.com.au/world/xi-jinpings-sale-of-submarines-to-pakistan-raises-risk-of-indian-ocean-nuclear-clash-20150418-1mnt6i.html>

¹²⁰ RAMACHANDRAN, Sudha. *Water Wars: China, India and the Great Dam Rush*. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/04/water-wars-china-india-and-the-great-dam-rush/>

¹²¹ TIEZZI, Shannon. 2015. *China and India Want a Breakthrough on Their Border Dispute*. *The Diplomat* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/02/china-and-india-want-a-breakthrough-on-their-border-dispute/>

Lowy Institute for International Policy, ukazuje, že 83 procent Indů vnímá Čínu jako bezpečnostní hrozbu. V odpovědi na čínský růst je indická veřejnost podle průzkumu přikloněna sázce na obě strany. Zatímco 65 procent dotázaných se ztotožnilo s názorem, že by se Indie měla spojit s jinými zeměmi za účelem omezení čínského vlivu, téměř stejný podíl dotázaných (64 procent) souhlasí s tím, že by Indie měla spolupracovat s Čínou na společné cestě k získání vůdčí role ve světě.¹²²

6.2. ČÍNSKO-RUSKÉ SBLIŽOVÁNÍ

Čínsko-ruské vztahy jsou historicky také komplikované, zejména v důsledku takzvané čínsko-sovětské roztržky v 60. letech minulého století, která vyústila v sérii ostrých pohraničních konfliktů o sporná území v okolí hraničních řek Amur a Arguň v roce 1969. Od pádu Sovětského svazu a konce Studené války nastalo období normalizace čínsko-ruských vztahů.

V roce 2001 se představitelům obou zemí podařilo dosáhnout dohody o urovnání územních sporů, kdy Rusko souhlasilo s předáním 337 km² sporného území výměnou za stažení dalších nároků ze strany Pekingů. Ruský prezident Vladimir Putin a tehdejší čínský prezident Hu Jintao kromě urovnání územního sporu také podepsali *Smlouvu o přátelství* mezi oběma zeměmi a započali projekt transformace, tehdy volného uskupení, *Šanghajské Pětky* do formátu skutečné regionální integrace – *Šanghajské organizace pro spolupráci*. Moskva a Peking v té době zvýšili také úroveň politické spolupráce v mezinárodních otázkách. Obě země se stavěly proti válce v Afghánistánu a Iráku, vyjadřovaly znepokojení nad americkou přítomností v centrální Asii, a spojily síly v Radě bezpečnosti OSN pro obranu zemí jako Írán, Barma, Súdán či Zimbabwe. I obchodní vztahy v té době zaznamenaly značný boom.¹²³ Celkový objem obchodu mezi Čínou a Ruskem rostl mezi lety 2002 a 2008 průměrným tempem 37 procent ročně a roku 2008 dosáhl 55,9 miliard amerických dolarů. Podle Gabueva však Rusko v té době bylo čím dál víc znepokojené z údajného plánu Pekingů na ekonomické ovládnutí řídké osídlené Sibíře a ruského Dálného východu. Moskva proto kladla neformální omezení na všechny čínské investice do citlivých sektorů jako energetika, hornictví a infrastruktura. Energetická spolupráce se také rozvíjela pomalu. Čína, která je od roku

¹²² MEDCALF, Rory. *India Poll 2013: Facing the future: Indian views of the world ahead* [online]. Lowy Institute for International Policy, 2013 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: http://www.lowyinstitute.org/files/india_poll_2013_0.pdf

¹²³ TRENIN, Dmitri. *True partners?: how Russia and China see each other*. London: Centre for European Reform, 2012. ISBN 978-190-7617-065.

1994 čistým dovozcem ropy, měla eminentní zájem na vybudování přeshraničního ropovodu z východní Sibíře, který by byl bezpečným zdrojem ropy v případě přerušení námořních cest. Rusko však nemělo velký zájem na takových projektech a soustředilo se na lukrativnější evropský trh. Přestože existovaly plány na některé energetické projekty mezi Ruskem a Čínou, včetně výstavby plynovodů, Rusko je podle Gabueva využívalo hlavně jako prostředek pro vyvinutí nátlaku na evropské zákazníky a poté od nich upustilo.¹²⁴

Významným milníkem v čínsko-ruských vztazích pak bylo vypuknutí světové finanční krize mezi lety 2008-2009, kdy Rusko zaznamenalo tři ekonomické šoky: nízké ceny ropy vedoucí k nižším rozpočtovým příjmům, padající ceny podílů na Západních kapitálových trzích, a slábnutí poptávky na domácím trhu. Ruské společnosti, státem vlastněné i ty soukromé, potřebovaly nové zdroje kapitálu a obrátily se směrem k Číně. Do konce roku 2009 se Čína stala největším obchodním partnerem Ruska, větší podíl má pouze EU jako celek. Za povšimnutí pak stojí propastný rozdíl ve výkonu ekonomik obou zemí. Hrubý domácí produkt Ruska se v roce 2009 propadl asi o 9 procent, zatímco čínské HDP vzrostlo za stejné období o 8,7 procent. Podle jednoho ruského úředníka citovaného Gabuevem si ruské vedení právě v tuto chvíli uvědomilo, že je potřeba „brát Asii vážně“. Ruské finanční společnosti začaly více využívat levné čínské půjčky, vznikly společné investiční projekty a fondy, i ambiciózní program regionální spolupráce mezi ruským Dálným východem a čínskými severovýchodními provinciemi. Přesto zde stále zůstávaly neoficiální omezení pro čínské společnosti v oblastech energetiky, účasti na velkých infrastrukturních projektech, či třeba přítomnosti čínských automobilek v Rusku.¹²⁵

Zásadní přelom v charakteru vzájemných vztahů pak přinesla ukrajinská krize a uvalení sankcí vůči Rusku ze strany Západu. Ruský „Pivot do Asie“, který prezident Putin oznámil v roce 2012 při projevu před Národním shromážděním v době, kdy Rusko předsedalo *Asijsko-pacifickému hospodářskému společenství*, se změnil v „Pivot do Číny“. Přestože krize na Ukrajině může mít určité negativní důsledky na čínské zájmy (Anexe Krymu spojená s ruskou rétorikou o národním sebeurčení byla považována za potenciálně nebezpečnou pro situaci v Xinjiangu, Tibetu, či na Taiwanu),

¹²⁴ GABUEV, Alexander. A "Soft Alliance"?: Russia-China Relations after the Ukraine Crisis. *European Council on Foreign Relations: Policy Brief* [online]. 2015 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: http://www.ecfr.eu/publications/summary/a_soft_alliance_russia_china_relations_after_the_ukraine_crisis331

¹²⁵ GABUEV, Alexander. A "Soft Alliance"?... [c.d.]

čínští vrcholní představitelé usoudili, že příležitosti převažují nad riziky. Když se Rusko bude muset ohlížet po alternativě k Západním trhům, jediným významným partnerem v Asii pro něj bude Čína. Z geopolitického pohledu byla tato krize také nahlížena pozitivně, v tom smyslu, že odvrátí pozornost Spojených států od čínských kroků v Asijsko-pacifické oblasti, zejména v Jihočínském moři. Vytvoření nového typu vztahu nabralo rychlé obrátky. V květnu 2014 Putin navštívil konferenci v Šanghaji, kde bylo podepsáno 46 dokumentů, včetně rekordního kontraktu na dlouho očekávaný plynovod *Sila Sibiri* v hodnotě 400 miliard dolarů. V říjnu téhož roku, čínský premiér Li Keqiang navštívil Moskvu, kde bylo podepsáno dalších 38 oboustranných dohod. Další vlna následovala hned další měsíc při summitu APEC v Pekingu. Dohody se týkaly především tří strategických oblastí: energetiky, financí a infrastruktury a technologií. Čína tak do značné míry Rusku pomohla, alespoň prozatím, s překonáním potíží spojených se sankcemi uvalenými Západem. Mnozí komentátoři však dodávají, že Rusko se tím v tomto partnerství dostává do podřízeného postavení vůči Pekingu.¹²⁶

Důvodem proč toto vše zmiňuji v této části práce je můj názor, že tento dramatický, byť bezesporu pozitivní, vývoj v čínsko-ruských vztazích, nemusí mít tak pozitivní dopad na BRICS jako celek. A to především z toho důvodu, že posouvá rozložení sil v této skupině. Dramatické zesílení čínsko-ruských vztahů může jako hrozbu vnímat především Indie. Jejím vnímání Číny jako rivala a potenciální hrozby jsem se věnoval v minulé části. S Ruskem má naopak dobré vztahy (je například největším ruským odběratelem zbrojní techniky) a mohla jej vnímat jako svého hlavního spojence v BRICS, který by jí pomáhal vyvažovat vliv Číny. Čím dál tím pevnější čínsko-ruské vztahy, a zároveň stav určité závislosti Ruska na Číně, spojený s větší ochotou vyhovět čínským návrhům a požadavkům, tuto perspektivu činí těžko realizovatelnou. Indii tento vývoj nutí k obezřetnosti, a ve snaze o hledání partnerů pro strategické vyvažování Číny se musí ohlížet mimo BRICS. O tom svědčí upevňování vztahů Indie s USA prostřednictvím „Společné strategické vize pro Asijsko-pacifický region a Indický oceán“ z ledna letošního roku¹²⁷, oteplování obranných a

¹²⁶ COY, Peter. Putin's Shame: Russia Is Becoming China's Junior Partner. *Bloomberg Business* [online]. 2014 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/bw/articles/2014-03-25/putins-shame-russia-is-becoming-chinas-junior-partner>

¹²⁷ U.S.-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region. The White House, Office of the Press Secretary, January 25, 2015. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/01/25/us-india-joint-strategic-vision-asia-pacific-and-indian-ocean-region>

bezpečnostních vztahů Indie s Japonskem¹²⁸, či nedávné první trilaterální jednání Indie, Japonska a Austrálie.¹²⁹

6.3. PROHLUBOVÁNÍ POLITICKÉ SPOLUPRÁCE?

Sedmý summit BRICS, který se bude konat v červenci v ruské Ufě, by měl mimo jiné odhalit také „cestovní plán pro rozvoj BRICS jako organizace do roku 2025“. Jak bude nakonec vypadat se lze zatím pouze dohadovat, neboť mezi pěti členy BRICS zřejmě nepanuje úplná shoda na tom čím BRICS je a kam by měl směřovat. Tyto rozdíly vyšly najevo během *Akademického fóra BRICS*. Tato událost, která se tradičně koná několik měsíců před summitem lídrů BRICS se uskutečnila letos v květnu v Moskvě a dala prostor akademické diskuzi o pojetí a budoucnosti BRICS. Podle ruského účastníka Mikhaile Korostikova jsou rozdíly v zájmech a směřování jednotlivých zemí tak značné, že by dle něj bylo příznačnější užívat spíše akronym CRIBS. Zdůvodňuje to tím, že podle něj Rusko a Čína obsazují „levicové“, proti-Západní křídlo, Jihoafrická republika a Brazílie jsou „pravicové“ – upřednostňující setrvání v současném světovém uspořádání regulovaném Západními institucemi – a Indie je ponechána uprostřed volající po svobodě spolupráce se všemi stranami, či, jak to nazval jeden z indických delegátů, „volné lásce“.¹³⁰ Předseda ruské *Komise pro výzkum BRICS* profesor Georgy Toloraya přiznává, že, každý stát má na budoucnost BRICS jiný pohled a bylo potřeba hledat nejnižší společný jmenovatel, který je podle něj bohužel minimální. Přesto se účastníkům *Akademického fóra* podařilo dohodnout na dlouhodobé strategii rozvoje BRICS, která bude prezentována lídrům BRICS na summitu v Ufě, přestože dle Tolorayových slov „neposkytuje odpověď na všechny otázky, ale přinejmenším identifikuje rozsah otázek.“ Toloraya dále prozrazuje, že hlavními tématy, kterými se na fóru zabývali, byla globální finanční architektura, mír a bezpečnost, a udržitelný rozvoj.¹³¹

¹²⁸ POLLMANN, Mina. Japan and India's Warming Defense Ties. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/03/japan-and-indias-warming-defense-ties/>

¹²⁹ PARAMESWARAN, Prashanth. India, Japan and Australia: A Trilateral in the Making?. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/06/india-japan-and-australia-a-trilateral-in-the-making/>

¹³⁰ KOROSTIKOV, Michail. Не ломайте общий стол. *Globalaffairs.ru* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://www.globalaffairs.ru/global-processes/Ne-lomaite-obschii-stol-17475>

¹³¹ SURKOV, Nikolay. The future of BRICS circa 2025. *Russia&India Report* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://in.rbth.com/world/2015/05/28/the_future_of_brics_circa_2025_43367.html

Zatímco *Akademické fórum BRICS* dalo prostor liberálnějším myšlenkám a debatě o hlubokých rozdílech mezi jednotlivými zeměmi a nutnosti zamyslet se nad směřováním BRICS, historicky první *Parlamentní fórum BRICS*, které se v Moskvě konalo na začátku června, se podle vyjádření účastníků odehrávalo v optimističtější náladě. Podle vyjádření čínského zákonodárce Zhang Dejianga bylo *Parlamentní fórum BRICS* „důležitým krokem, který ukázal světu sebedůvěru BRICS posílit spolupráci“. Podle Chong Quana, člena Zahraničního výboru Čínského národního lidového shromáždění, se členové BRICS na fóru rozhodli „posílit koordinaci v řešení světových politických a ekonomických problémů za účelem prosazování vývoje globálního řádu spravedlivějším směrem“. V souvislosti se 70. výročím konce Druhé světové války, se dle něj zákonodárci zemí BRICS „ujišťovali, že budou úžeji spolupracovat, aby uskupení hrálo větší roli v obraně výsledků Druhé světové války, zlepšování globálního vládnutí, stejně jako prosazování multilateralismu a demokracie v mezinárodních vztazích.“¹³²

Z analýzy politické soudržnosti v první části této práce je zřejmé, že byt' jsou členové BRICS dosti nesourodou skupinou, mají poměrně široké spektrum společných zájmů a dokáží při jejich prosazování vystupovat jednotně. Domnívám se však, že atraktivita BRICS je pro některé z členů dána i jistou neformálností a nezávazností tohoto uskupení, jež umožňuje prosazování společných zájmů bez závazků. S ohledem na výše zmíněné nevidím v nejbližší době možnost vytvoření užší politické, či dokonce vojenské aliance, jako velmi reálnou. Zásadním úkolem pro následující summit lídrů BRICS bude nalézt kompromis a shodnout se na správné míře revizionismu. Že je BRICS uskupením revizionistickým je zřejmé již z toho, že jedním z hlavních deklarovaných cílů BRICS je prosazovat zrovnoprávnění postavení rozvojových zemí v mezinárodním uspořádání, tedy toto mezinárodní uspořádání, kterému dominují instituce ovládané Západem, změnit. To je sice společný zájem, jednota však již nepanuje na míře asertivity s jakou tento zájem prosazovat. Zatímco Rusko už své vztahy se Západem vyhrotilo a rádo by v BRICS našlo loajální spojence, demokratičtější a liberálnější členové BRICS, jako Brazílie, Jihoafrická republika či Indie, nemají zájem na zbytečném vyhrocování vztahů se Západem a budou tak usilovat

¹³² Parliamentary forum shows BRICS' confidence to boost cooperation. *Xinhua* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2015-06/09/c_134308425.htm

o to, aby zabránili profilaci BRICS jako „proti-Západního klubu“ a zůstalo zaměření na sdílené ekonomické a rozvojové otázky.¹³³

Přes všechny neshody BRICS zůstává unikátním fórem, které spojuje pět velmi rozdílných zemí ze čtyř kontinentů a „Cestovní plán BRICS do roku 2025“ bude bezesporu zajímat nejen politiky a bezpečnostní poradce po celém světě.

6.4. HOSPODÁŘSKÁ UNIE?

Velké rozvojové země sdružené v BRICS mají podle Alisenova potenciál vytvořit „mocný ekonomický blok, kterému bude s postupem času velmi těžké konkurovat.“¹³⁴ Argumentuje při tom tím, že tyto země vlastní nejcennější zdroje pro globální ekonomiku: „Brazílie je bohatá na zemědělskou produkci, Rusko a Jihoafrická republika na své přírodní a minerální zdroje, Indie má levné intelektuální zdroje, a Čína výkonnou výrobní základnu.“ Své argumenty podporuje poukazem na ohromující kolektivní indikátory těchto pěti zemí, když celkové HDP BRICS tvoří více než pětinu světového HDP a měnové rezervy zemí BRICS dosahují 4 bilionů dolarů, což je podle autora asi 75 % světových měnových rezerv. (sic!)¹³⁵ I když pomíneme nepřesnost údajů o měnových rezervách, stále jsou to ohromující čísla ukazující na značný ekonomický potenciál. Autor však opomíjí zmínit asymetričnost rozložení tohoto ekonomického potenciálu v rámci uskupení a fakt, že většinu tohoto potenciálu tvoří jeden člen. Čína tvoří 61 % celkového HDP BRICS¹³⁶ a vlastní 76 % celkových měnových rezerv.¹³⁷ A právě ekonomická dominance Číny může být paradoxně překážkou v budování těsné hospodářské unie.

¹³³ BRICS Summit: Quintet faces growing challenges. *The BRICS Post* [online]. June 9, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/brics-summit-quintet-faces-growing-challenges/#.VYhFHfntmkp>

¹³⁴ ALISENOV, Alisen. Can the BRICS form an economic union? *Russia & India Report* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://in.rbth.com/opinion/2015/06/10/can_the_brics_form_an_economic_union_43595.html

¹³⁵ ALISENOV, Alisen. Can the BRICS form an economic union? ... [c.d.]

Údaj o měnových rezervách je evidentně zavádějící. Podle údajů Světové banky za rok 2013 činí součet měnových rezerv států BRICS více než 5 bilionů amerických dolarů (z toho Čína samotná drží přes 3,8 bilionu USD), celkové světové měnové rezervy se však pohybují okolo 12 bilionů USD. Součet měnových rezerv BRICS tak tvoří zhruba 40 % světových rezerv, nikoli 75 %! Rámcově stejné údaje nabízí i CIA World Factbook za rok 2014. Viz: <http://data.worldbank.org/indicator/FI.RES.TOTL.CD/countries>; <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2188rank.html>

¹³⁶ Data MMF 2014, výpočet autor.

¹³⁷ Data Světová banka 2013, výpočet autor.

Jak ukázala analýza ekonomické soudržnosti v úvodní části práce, objem vnitroskupinového obchodu má rostoucí tendenci a státy BRICS jednájí o prostředcích zjednodušení vzájemného obchodu ve formě vytváření přímých dopravních spojení, či zjednodušování vízových povinností a vytváří společné finanční instituce. Na druhou stranu se však snaží chránit své trhy zaváděním celních, anti-dumpingových či jiných opatření, a jak poukazuje Zhao Minghao, „70 procent obchodních stížností vůči Číně v rámci Světové obchodní organizace za poslední roky bylo podáno ze strany rozvojových zemí včetně Indie a Brazílie.“¹³⁸ Zejména Indie poté řeší problém narůstajícího obchodního deficitu v bilaterálním obchodu s Čínou. Ten podle nejnovějších odhadů narostl z 19 miliard USD v roce 2009 na současných více než 48 miliard. Zatímco Čína za tím vidí indické embargo na vývoz železné rudy, Indie si stěžuje na tarifové i netarifové bariéry, které Čína uvaluje na indický export farmaceutických produktů, zemědělské produkce nebo IT služby, a požaduje zjednodušení čínských procedur pro schválení dovozu z Indie.¹³⁹ Ve světle takových sporů a kladení obchodních překážek, nehledě na komplikovanost danou velkou geografickou vzdáleností, se vytvoření obchodní či celní unie nejeví být v dohledné době realizovatelné. Neznamená to však, že by neexistovala snaha k tomuto cíli postupně dospět. Ruský první náměstek ministra pro hospodářský rozvoj Lichačev sice přiznává, že „BRICS čelí výzvám s odstraňováním obchodních bariér“, ale zároveň říká, že prioritou ruského předsednictví je dosažení dohody na *Strategii hospodářského partnerství*, která bude na summitu představena.¹⁴⁰ Kromě toho také podle ruského BRICS shery Sergeje Rjabkova státy BRICS začaly pracovat na vytvoření multilaterálního platebního systému podobnému systému SWIFT, který by měl „zajistit větší nezávislost, nebo spíše, zabezpečit země BRICS proti rizikům spojeným se svévolnými rozhodnutími v této oblasti.“¹⁴¹

¹³⁸ MINGHAO, Zhao. Beijing can take guiding role in BRICS. *Global Times* [online]. July 17, 2014 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://www.globaltimes.cn/content/871130.shtml>

¹³⁹ SINGHAL, Rajrishi. India-China Deficit: Beyond Iron Ore. *The Diplomat* [online]. June 12, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/06/india-china-deficit-beyond-iron-ore/>

¹⁴⁰ "We need to do our own thing": BRICS Business Meet. *The BRICS Post* [online]. June 18, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/we-need-to-do-our-own-thing-brics-business-meet/#.VYM0tftmkp>

¹⁴¹ BRICS economic partnership blueprint to be released in Ufa. *The BRICS Post* [online]. June 17, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://thebricspost.com/brics-economic-partnership-blueprint-to-be-released-in-ufa/#.VYhjP_ntmkp

6.5. ROZŠÍŘENÍ

Občas se objevují informace o zájmu dalších zemí o vstup do BRICS. V minulém roce projevila zájem třeba Argentina, jejíž přijetí podle indického velvyslance v Buenos Aires byla ochotna podpořit Indie, Brazílie a Jihoafrická republika.¹⁴² Přijetí nového člena by však museli odsouhlasit všichni současní členové. Státy BRICS se navíc již dříve shodly na moratoriu na přijímání nových členů s ohledem na to, že je formát BRICS ještě ve vývojové fázi a větší počet členů by působil problémy a komplikoval dosažení shody.¹⁴³ Předseda ruské *Komise pro výzkum BRICS* profesor Georgij Toloraya se navíc vyjádřil, že „pokud už se rozhodne o rozšiřování BRICS, tak je zde mnoho zřejmějších kandidátů, jako třeba Indonésie, která navíc reprezentuje islámskou civilizaci, která zatím v BRICS jako multi-civilizačním sdružení chybí.“¹⁴⁴ V posledních dnech je hodně diskutovaným tématem ruská nabídka členství v BRICS, respektive v *Nové rozvojové bance BRICS*, Řecku pokud vystoupí z eurozóny. Pro *Novou rozvojovou banku* moratorium neplatí a členské státy se již dříve shodly, že bude otevřená i dalším zájemcům mimo BRICS. Je však otázkou, zda je realizovatelné aby se zadlužené Řecko stalo členem instituce, kde každý ze zakládajících členů skládá vstupní kapitál v hodnotě deseti miliard dolarů.¹⁴⁵

¹⁴² ANALYSIS: Argentina Unlikely Candidate for BRICS Enlargement. *Sputnik* [online]. May 13, 2014 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://sputniknews.com/world/20140513/189794641.html>

¹⁴³ Russian envoy says BRICS keeps membership moratorium. *Tass* [online]. April 3, 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://tass.ru/en/world/787014>

¹⁴⁴ ANALYSIS: Argentina Unlikely Candidate for BRICS Enlargement... [c.d.]

¹⁴⁵ KENNEDY, Simon. BRICS Bank Invite to Greece Has Jim O'Neill Thinking It's a Joke. *Bloomberg* [online]. May 14, 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-05-14/brics-bank-invite-to-greece-has-jim-o-neill-thinking-it-s-a-joke>

7. ZÁVĚR

Ačkoliv pojem BRIC(S) vznikl původně jako chytlavé označení perspektivních trhů, v posledních letech se z něj vyvinula ekonomicko-politická entita, jejíž představitelé se spolu pravidelně setkávají a koordinují postoje na mnoha úrovních na stále rostoucí počet témat.

Přestože se jedná o poměrně nehomogenní skupinu (at' už z pohledu geografické polohy, kulturního prostředí či politického zřízení), analýza politické soudržnosti ukázala, že politická soudržnost tohoto uskupení je překvapivě vysoká. Z analýzy hlasování na Valném shromáždění OSN za poslední dva roky vyplynulo, že soudržnost zemí BRICS je podstatně vyšší než soudržnost skupiny největších vyspělých zemí G7. Státy BRICS jen výjimečně hlasují proti sobě, ve sledovaném období tak činily téměř výlučně jen v otázkách týkajících se jaderného odzbrojování. Hlavním tématem, které naopak státy BRICS spojuje je pocit nerovnoprávného postavení rozvojových zemí v současném světovém uspořádání. Společně tak usilují o reformy mezinárodních finančních institucí, v nichž dosud dominují vyspělé ekonomiky USA, EU a Japonska, přestože jejich podíl na světové ekonomice již neodpovídá váze jejich hlasů. Ekonomická provázanost zemí BRICS je dosud poměrně nízká, ale vykazuje dlouhodobě rostoucí trend. Státy BRICS vyvíjí řadu iniciativ na podporu vzájemného obchodu, investic a finanční spolupráce, včetně založení společných finančních institucí – Nové rozvojové banky a Rezervního měnového fondu. Vojenská soudržnost je nízká, BRICS není vojenskou aliancí a na úrovni BRICS neexistuje žádná vojenská ani obranná dohoda. Pouze některé ze zemí, konkrétně Rusko, Čína a Indie, podnikají společná vojenská cvičení na bilaterální úrovni. Spolupráce v oblasti vojenství však není agendou BRICS.

Čína se pod Xi Jinpingovým vedením zřetelně odklonila od dřívější „nízkoprofilové“ zahraniční politiky spojené s nezasahováním do záležitostí třetích zemí a soustředěním se na vlastní ekonomický rozvoj k „asertivní“ politice a větší angažovanosti na světovém dění. BRICS se v této souvislosti pro Čínu stal důležitou platformou pro prosazování globálních zájmů a budování mezinárodní prestiže založené na proklamovaných cílech mírového přetvoření současného světového řádu ovládaného Západem v rovnoprávný a spravedlivý světový řád založený na multilateralismu, v němž nikdo nebude usilovat o hegemonii. Angažovaností v BRICS tak Čína získává spojence na mezinárodní scéně, a to nejen z řad členů sdružení, ale získává na svou

stranu i země rozvojového světa, které se cítí být současným světovým uspořádáním vykořisťované.

Čína je v rámci BRICS dominantní ekonomickou silou, jejíž ekonomika dosahuje více než 60 procent celkového HDP tohoto uskupení, a je tak přirozeným hnacím motorem uskupení. Nelze však mluvit o vůdčí pozici, neboť formát BRICS je založen na principu rovnosti. Obavy z čínské dominance jsou jedním z faktorů komplikujících prohloubení spolupráce v rámci BRICS. Největší obavy v tomto směru zaznívají z Indie, jejíž vztahy s Čínou jsou dlouhodobě komplikované a plné nedůvěry. V souvislosti se současným čínsko-ruským sbližováním je proto Indie obezřetná. Pokračuje sice ve výhodné spolupráci v rámci BRICS, zároveň se však zajišťuje upevňováním vztahů s USA i jejími spojenci v regionu.

V červenci se bude konat již sedmý summit lídrů BRICS, tentokrát v ruské Ufě. Mezi jeho hlavní priority by mělo patřit podniknutí kroků ke spuštění již odsouhlasené Nové rozvojové banky BRICS, Rezervního měnového fondu, či také virtuálního sekretariátu BRICS. Rusko jako hostitelská země má velké ambice pozvednout úroveň spolupráce v rámci BRICS na novou, vyšší úroveň, a to jak v oblasti ekonomické, tak politické. Čína také vyzývá k zahájení všestranné ekonomické spolupráce a integraci trhů, či sjednocení za účelem prosazování multipolárního světového uspořádání a hájení zájmů rozvojového světa. V názorech na prohlubování ekonomické i politické spolupráce však nejsou všichni členové úplně jednotní. V odstraňování obchodních bariér existují tendence bránit své trhy před levným čínským zbožím. Na poli politickém zase budou liberální a demokratičtí členové usilovat o to, aby nepřevládł čínsko-ruský směr a přílišný revizionismus, který by zhoršil vztahy se Západem. Bude tedy rozhodně zajímavé sledovat, zda se státy BRICS shodnou na dokumentech jako je Strategie hospodářského partnerství či Cestovní plán BRICS do roku 2025 a jaký budou mít tyto dokumenty podobu.

8. RESUMÉ

This thesis elaborates the history, organizational structure and rate of cohesion of BRICS grouping. Afterwards the focus is on the role of China in this grouping and how it serves chinese foreign policy aims. Analysis of political cohesion, carried out on the basis of analysing voting patterns in UN GA, shows high rate of cohesion with only one major topic of disagreement being nuclear disarmament. Results of the economic cohesion analysis show that economies of BRICS are not very interlinked so far but participants carry out numerous initiatives to boost intra-BRICS trade. Military cohesion is low since there is no group-level military or defense agreement and only some of participants carry out joint military drills on bilateral level. Despite the fact that China is a dominant economic power, with economy size by far exceeding the total economy size of the rest of the grouping, it does not pursue a leading role. For China, BRICS is one of multilateral initiatives that helps it pursue its vision of a more equitable and just world order and a multipolar system with no hegemon.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Všechny internetové odkazy byly ověřeny ke dni 7. 5. 2015

9.1. PRIMÁRNÍ ZDROJE

- 2nd BRIC Summit of Heads of State and Government: Joint Statement, Brasília, April 15, 2010.
Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/100415-leaders.html> >
- Agreement on the New Development Bank, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil.
Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-bank.html> >
- BRAZIL, RUSSIA, INDIA AND CHINA FIRST MEETING OF BRIC FINANCE MINISTERS JOINT COMMUNIQUÉ, São Paulo, 7 November 2008.; Dostupné z WWW: < <http://www.brics5.co.za/about-brics/sectorial-declaration/financial-ministers-meeting/first-meeting-of-finance-ministers>
- *U.S.-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*. The White House, Office of the Press Secretary, January 25, 2015. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/01/25/us-india-joint-strategic-vision-asia-pacific-and-indian-ocean-region>
- *China's Military Strategy*. Beijing: The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2015. Dostupné z: <http://news.usni.org/2015/05/26/document-chinas-military-strategy>
- *Concept of The Russian Federation's Presidency in BRICS in 2015-2016: Press-release* [on-line]. August 10, 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: http://russianunesco.ru/uploads/2015/04/17/Press-release_15_04_2015_RUISSIAN_PRESIDENCY_CONCEPT_1.pdf
- IMF Quotas: Factsheet. *International Monetary Fund* [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm>
- IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. *International Monetary Fund* [online]. April 30, 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx#B>
- Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders, Yekaterinburg, Russia, June 16, 2009; Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/090616-leaders.html> >

- MINISTRY OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE RUSSIAN FEDERATION. *BRICS Economic Cooperation Strategy: DRAFT*. 2013.
- *Prospects and Strategic Priorities for the Rise of the BRICS: A Scientific Report to the 7th BRICS Summit*. Moscow, 2014.
- Sanya Declaration, April 14, 2011, Sanya, Hainan, China; Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/110414-leaders.html> >
- *SIPRI yearbook 2015: world armaments and disarmament*. New York: Humanities Press, 2 v. ISBN 0953-0282.
- The 6th BRICS Summit: Fortaleza Declaration, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil; Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-leaders.html> >
- Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement, July 15, 2014, Fortaleza, Brazil; Dostupné z WWW: < <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-treaty.html>>
- WORLD TRADE ORGANIZATION. *International Trade Statistics 2014* [online]. 2014. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its2014_e.pdf
- 中华人民共和国国务院新闻办公室. 2011 年 9 月. *中国的和平发展: 白皮书*. Dostupné z: http://www.gov.cn/jrzq/2011-09/06/content_1941204.htm

9.2. SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

- About BRICS. *Office Group SCO BRICS Ufa 2015* [online]. 2013-2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://ufa2015.com/brics/>
- ALISENOV, Alisen. Can the BRICS form an economic union? *Russia & India Report* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://in.rbth.com/opinion/2015/06/10/can_the_brics_form_an_economic_union_43595.html
- ARMIJO, Leslie Elliott a Sean W BURGESS. Brazil, the Entrepreneurial and Democratic BRIC*. *Polity* [online]. 2009, vol. 42, issue 1, s. 14-37 [cit. 2015-04-29]. DOI: 10.1057/pol.2009.15
- BPC MONITOR. The Shanghai Cooperation Organization and BRICS: The Roles of China, Russia (and India). *Policy Brief*. October 2014, roč. 4, č. 11.
- *BRICS Business Council* [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bricsbusinesscouncil.in/>

- BRICS Business Council discusses trade, investment in Fortaleza meet. *The BRICS Post* [online]. July 14, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/brics-business-council-discusses-trade-investment-in-fortaleza-meet/#.VUHxDCHtmko>
- BRICS economic partnership blueprint to be released in Ufa. *The BRICS Post* [online]. June 17, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://thebricspost.com/brics-economic-partnership-blueprint-to-be-released-in-ufa/#.VYhjP_ntmkp
- *BRICS : joint statistical publication : 2014: Brazil, Russia, India, China, South Africa*. Rio de Janeiro: IBGE, 2014, 212 s. ISBN 978-85-240-4318-5.
- BRICS launch new bank and monetary fund. *DW.DE* [online]. July 16, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.dw.de/brics-launch-new-bank-and-monetary-fund/a-17789608>
- BRICS Sherpas and Sous-Sherpas. *CivicBRICS* [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://civilbrics.ru/en/brics/sharpa.php>
- BRICS Summit: Quintet faces growing challenges. *The BRICS Post* [online]. June 9, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/brics-summit-quintet-faces-growing-challenges/#.VYhFHfntmkp>
- China and Brazil sign \$30bn currency swap agreement. *BBC News* [online]. March 27, 2013 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/business-21949615>
- China Daily, *Experts call for BRICS free trade pact*, March 27, 2013. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/china/201303/27/content_16347695.htm
- China, Russia to hold first joint Mediterranean naval drills in May. *Reuters* [online]. April 30, 2015 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2015/04/30/us-china-russia-military-idUSKBN0NL16F20150430>
- China urges BRICS to unite for promoting multi-lateralism. *Xinhua* [online]. May 27, 2015 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2015-05/27/c_134273130.htm
- China Voice: Optimism not cynicism drives BRICS development. *Xinhua* [online]. July 15, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/indepth/2014-07/15/c_133485975.htm

- Coordination among Leaders. *VI BRICS Summit* [online]. 2013 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://brics6.itamaraty.gov.br/about-brics/history/coordination-among-leaders>
- DENG, Xiaoping. *Selected works of Deng Xiaoping, 1982-1992*. 1st ed. Beijing: Foreign Languages Press, 1994, 400 p. ISBN 71-190-1689-X.
- DOBSON, H. Japan's response to the changing global order: the case of a 'Gaggle of Gs'. *International Relations of the Asia-Pacific*. 2012-05-02, vol. 12, issue 2, s. 229-257. DOI: 10.1093/irap/lcr023. Dostupné z:<http://irap.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/irap/lcr023>
- FERDINAND, Peter. Rising Powers at the UN: An analysis of the voting behavior of BRICSAM States in the General Assembly, 1974-2008. In: *Rising Powers and the Future of Global Governance Conference, University of Sussex, Brighton, May*. 2012. Dostupné z: <http://www.southgov.net/attachments/article/212/Peter%20Ferdinand%20-%20Rising%20Powers%20Conf%202012.pdf>
- FUKUYAMA, Francis. 2006. *The end of history and the last man*. 1st Free Press trade pbk. ed. New York: Free Press, xxiii, 432 p. ISBN 07-432-8455-0.
- GABUEV, Alexander. A "Soft Alliance"?: Russia-China Relations after the Ukraine Crisis. *European Council on Foreign Relations: Policy Brief* [online]. 2015 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: http://www.ecfr.eu/publications/summary/a_soft_alliance_russia_china_relations_after_the_ukraine_crisis331
- GAUTENG PROVINCE, Provincial Treasury, Republic of South Africa. *South Africa's Position in BRICS* [online]. Quarterly Bulletin. January to March, 2013 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.treasury.gpg.gov.za/Documents/South%20African%20position%20in%20BRICS.pdf>
- GLOSNY, Michael A. China and the BRICs: A Real (but Limited) Partnership in a Unipolar World*. *Polity*. 2009-12-07, vol. 42, issue 1, s. 100-129. DOI: 10.1057/pol.2009.14. Dostupné z: <http://www.palgrave-journals.com/doi/10.1057/pol.2009.14>

- GOLDMAN, S., (2001), *Building Better Global Economic BRICs*, Global Economics Paper No: 66; Dostupné z WWW: < <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/building-better.html> >
- GOLDMAN, S., (2003), *Dreaming With BRICs: The Path to 2050*, Global Economics Paper No: 99; Dostupné z WWW: < <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf> >
- 和平共处五项原则. 2004年6月. *新华网* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2004-06/09/content_1515866.htm
- HOULTON, Susan. First BRIC summit concludes. In: *DW.DE* [online]. June 6, 2009 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://dw.de/p/IByk>
- HRADŇANSKÁ, Barbora. 2014. Dynamika čínskeho mocenského rastu v medzinárodnom spoločenstve. In: *Perspektívy ázijského storočia: medzinárodné vzťahy vo východnej Ázii*. Bratislava: Institute of Asian Studies/CENAA, s. 165-177. ISBN 9788097157500.
- Interview given to Russian news agency ITAR-TASS. *President of Russia* [online]. July 15, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46218>
- JIAN, Junbo. BRICS and China's International Strategy. *Diplomatist* [online]. August, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.iis.fudan.edu.cn/04/d3/c6897a66771/page.htm>
- KAHLER, Miles. Rising powers and global governance: negotiating change in a resilient status quo. *International Affairs*. 2013, vol. 89, issue 3, s. 711-729. DOI: 10.1111/1468-2346.12041. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/1468-2346.12041>
- KECK, Zachary. Why Did BRICS Back Russia on Crimea?. *The Diplomat* [online]. March 31, 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2014/03/why-did-brics-back-russia-on-crimea/>
- KENNEDY, Simon. BRICS Bank Invite to Greece Has Jim O'Neill Thinking It's a Joke. *Bloomberg* [online]. May 14, 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-05-14/brics-bank-invite-to-greece-has-jim-o-neill-thinking-it-s-a-joke>

- KOROSTIKOV, Michail. Не ломайте общий стол. *Globalaffairs.ru* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://www.globalaffairs.ru/global-processes/Ne-lomaite-obschii-stol-17475>
- LAYNE, Christopher, Rhiannon VICKERS a Aidan DODSON. 2009. The Waning of U.S. Hegemony—Myth or Reality? A Review Essay. *International Security*. **34**(1): 27-52. DOI: 10.5743/cairo/9789774163043.003.0003.
- LO, Bobo. 2008. *Axis of convenience: Moscow, Beijing, and the new geopolitics*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, xii, 277 p. ISBN 978-081-5753-407.
- MAHBUBANI, Kishore. 2008. *The new Asian hemisphere: the irresistible shift of global power to the East*. New York: PublicAffairs, x, 314 p. ISBN 15-864-8466-4.
- MARDASOV, Anton. Moscow eyes joint development of weapons within BRICS. *Russia & India Report* [online]. August 18, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://in.rbth.com/world/2014/08/18/moscow_eyes_joint_development_of_weapons_within_brics_37623.html
- MATHUR, Sajal a Meghna DASGUPTA. *BRICS: Trade Policies, Institutions and Areas for Deepening Cooperation*. Centre for WTO Studies. New Delhi: Swati Communications, 2013. Dostupné z: <http://wtocentre.iift.ac.in/FA/Brics.pdf>
- MEARSHEIMER, John J. 2014. *Tragedy of great power politics*. Updated Edition. S.l.: W W Norton. ISBN 03-933-4927-6.
- MEDVĚDĚV, Dmitrij. *First BRIC summit. Yekaterinburg, June 2009*. 2009. Dostupné z: http://archive.kremlin.ru/eng/articles/bric_1.shtml
- MINGHAO, Zhao. Beijing can take guiding role in BRICS. *Global Times* [online]. July 17, 2014 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://www.globaltimes.cn/content/871130.shtml>
- NAIDOO, Sharda. South Africa's presence 'drags down Brics'. In: *Mail&Guardian* [online]. March 23, 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://mg.co.za/article/2012-03-23-sa-presence-drags-down-brics>
- NIU, Haibin. BRICS in Global Governance: A Progressive Force?. *Friedrich Ebert Stiftung: Dialogue on Globalization* [online]. April 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/09048.pdf>

- NIU, Haibin a Nicole WHITE. 2014. New Wave of China's Multilateral Diplomacy. *CSIS: cogitASIA* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://cogitasia.com/new-wave-of-chinas-multilateral-diplomacy/>
- NYE, Joseph S. 2004. *Soft power: the means to success in world politics*. New York: PublicAffairs, xvi, 191 s. ISBN 15-864-8306-4.
- KIRTON, John. The G20, the G8, the G5 and the Role of Ascending Powers. Paper presented at an International Seminar on "Ascending Powers and the International System", Instituto Matias Romero, Secretaria de Relaciones Exteriores, Mexico City, December 13-14, 2010. Dostupné z: www.g20.utoronto.ca/biblio/kirton-g20-g8-g5.pdf
- PANDA, Ankit. What to Expect From India-China Border Talks in the Modi-Xi Era. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/03/what-to-expect-from-india-china-border-talks-in-the-modi-xi-era/>
- PARAMESWARAN, Prashanth. India, Japan and Australia: A Trilateral in the Making?. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/06/india-japan-and-australia-a-trilateral-in-the-making/>
- Parliamentary forum shows BRICS' confidence to boost cooperation. *Xinhua* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2015-06/09/c_134308425.htm
- POLLMANN, Mina. Japan and India's Warming Defense Ties. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/03/japan-and-indias-warming-defense-ties/>
- RAMACHANDRAN, Sudha. Water Wars: China, India and the Great Dam Rush. *The Diplomat* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/04/water-wars-china-india-and-the-great-dam-rush/>
- Russia Assumes BRICS Chairmanship; Putin Vows to Take BRICS Partnership "to a New, Higher Level". *Larouche PAC* [online]. April 2, 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <https://larouchepac.com/20150402/russia-assumes-brics-chairmanship-putin-vows-to-take-brics-partnership-new-higher-level>

- Russia, China begin massive anti-terror military drill. *The BRICS Post* [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/russia-china-begin-massive-anti-terror-military-drill/#.VULGjiHtmko>
- Russia, China Sign Currency Swap Agreement to Double \$100b Trade. *BloombergBusiness* [online]. Oct 13, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-13/russia-china-sign-currency-swap-agreement-to-double-100b-trade>
- Russia, India Complete Joint Military Drills Indra-2014: Southern Military District. *Sputnik: Military & Intelligence* [online]. October 3, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://sptnkne.ws/gTp>
- Russian envoy says BRICS keeps membership moratorium. *Tass* [online]. April 3, 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://tass.ru/en/world/787014>
- SHARMA, Sanjeev. BRICS ministers target \$500 bn trade by 2015. *The Tribune* [online]. March 28, 2012 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.tribuneindia.com/2012/20120329/biz.htm#1>
- SINGHAL, Rajrishi. India-China Deficit: Beyond Iron Ore. *The Diplomat* [online]. June 12, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/06/india-china-deficit-beyond-iron-ore/>
- SOUTO, Pablo H.S. a Rafael B.R. LOPES. *The Role of BRICS in the G20*. Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association. San Francisco, California, USA, April 3-6, 2013. Dostupné z: https://www.academia.edu/5907907/The_Role_of_BRICS_in_the_G20
- SWAINE, Michael. The 18th Party Congress and Foreign Policy: The Dog that Did Not Bark? *China Leadership Monitor*. (no. 40).
- ANALYSIS: Argentina Unlikely Candidate for BRICS Enlargement. *Sputnik* [online]. May 13, 2014 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://sputniknews.com/world/20140513/189794641.html>
- STOB DAN, Nansel a Rucheta SINGH. The BRICS Bank and Its Prospective Place in the World Economy. *SSRN Electronic Journal*. s. -. DOI: 10.2139/ssrn.2538710. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=2538710>
- STUENKEL, Oliver. Towards stronger intra-BRICS trade?. In: *Post-Western World: How are emerging powers changing the world?* [online]. 11 Jun. 2013 [cit.

- 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.postwesternworld.com/2013/06/11/towards-stronger-intra-brics-trade/>
- STUENKEL, Oliver. Russia lays out its vision for the BRICS – others should, too. In: *Post-Western World: How are emerging powers changing the world?* [online]. 29 Mar. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.postwesternworld.com/2013/03/29/russia-lays-out-its-vision-for-the-brics-others-should-too/>
 - STUENKEL, Oliver. Emerging Powers and Status: The Case of the First Brics Summit. *Asian perspective*. 2014, č. 1, s. 89-109. Dostupné z: <http://ri.fgv.br/sites/default/files/publicacoes/2014%20Emerging%20powers%20and%20status%20The%20case%20of%20the%20first%20BRICs%20summit.pdf>
 - SUN, Yun. BRICS and China's Aspiration for the New "International Order". *Brookings* [online]. March 25, 2013 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2013/03/25-xi-jinping-china-brics-sun>
 - SURKOV, Nikolay. The future of BRICS circa 2025. *Russia & India Report* [online]. 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: http://in.rbth.com/world/2015/05/28/the_future_of_brics_circa_2025_43367.html
 - TELLIS, Ashley J, Travis TANNER, Jessica KEOUGH a M FRAVEL. Asia responds to its rising powers: China and India. Washington, D.C.: National Bureau of Asian Research, 2011. ISBN 0981890423
 - TIEZZI, Shannon. 2015. China and India Want a Breakthrough on Their Border Dispute. *The Diplomat* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/02/china-and-india-want-a-breakthrough-on-their-border-dispute/>
 - TRENIN, Dmitri. *True partners?: how Russia and China see each other*. London: Centre for European Reform, 2012. ISBN 978-190-7617-065.
 - TRUMAN, Edwin M. IMF Reform is Waiting for the United States. *Peterson Institute for International Economics*. March 2014. Dostupné z: <https://www.piie.com/publications/pb/pb14-9.pdf>
 - TWEED, David. Xi Jinping's sale of submarines to Pakistan raises risk of Indian Ocean nuclear clash. *The Sydney Morning Herald* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13].

- Dostupné z: <http://www.smh.com.au/world/xi-jinpings-sale-of-submarines-to-pakistan-raises-risk-of-indian-ocean-nuclear-clash-20150418-1mnt6i.html>
- WANG, Yizhou. China's New Foreign Policy: Transformations and Challenges Reflected in Changing Discourse. *The ASAN Forum* [online]. March 21, 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.theasanforum.org/chinas-new-foreign-policy-transformations-and-challenges-reflected-in-changing-discourse/>
 - "We need to do our own thing": BRICS Business Meet. *The BRICS Post* [online]. June 18, 2015 [cit. 2015-06-22]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/we-need-to-do-our-own-thing-brics-business-meet/#.VYM0tfntmkp>
 - WEZEMAN, Siemon T. a Pieter D. WEZEMAN. Trends in Interantional Arms Transfers, 2013. SIPRI Fact Sheet. 2014. Dostupné z: <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1403.pdf>
 - WRIGHT, Chris. BRICS urged to build formal structure. *Emerging Markets* [online]. 2013 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.emergingmarkets.org/Article/3265011/BRICS-urged-to-build-formal-structure.html>
 - WU, Jingcai a Jing LI. *Wu Jianmin shu Zhongguo waijiao 60 nian bianhua: taoguan yanghui rengyao guan 100 nian (Wu Jianmin Describing China's Diplomacy of 60 Years: Keeping a Low Profile Should Be Guideline for 100 Years)* [online]. June 1, 2009 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.chinanews.com/gn/news/2009/06-01/1713676.shtml>
 - WUTHNOW, Joel, Xin LI a Lingling QI. Diverse Multilateralism: Four Strategies in China's Multilateral Diplomacy. *Journal of Chinese Political Science*. 2012, 17(3): 269-290. DOI: 10.1007/s11366-012-9202-6. ISSN 1080-6954. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11366-012-9202-6>
 - 习近平：中国没有霸权基因。2014年01月25日。Sina 新闻中心 [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://news.sina.com.cn/c/2014-01-25/081429341596.shtml>
 - Xi pledges China will never seek hegemony. 2014. *China Daily* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://en.people.cn/n/2014/0630/c90883-8748212.html>

- Xi proposes closer, more solid BRICS partnership. *China Daily* [online]. June 16, 2014 [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/world/2014xibricssummit/2014-07/16/content_17802884.htm
- Xi seeks new outlook on foreign affairs. *China.org.cn* [online]. November 30, 2014 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: http://www.china.org.cn/china/2014-11/30/content_34188844.htm
- YAN, Xuetong. From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement. *The Chinese Journal of International Politics*. 2014, 7(2): 153-184. DOI: 10.1093/cjip/pou027. ISSN 1750-8916. Dostupné z: <http://cjip.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/cjip/pou027>
- ZAKARIA, Fareed. 2009. *The post-American world*. New York: W.W. Norton, xxx, 292 p. ISBN 978-039-3334-807.
- ZHU, Zhonghe. 2014. Chinese newspaper coverage of the BRICS summit. *Observer Research Foundation*[online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.observerindia.com/cms/sites/orfonline/modules/analysis/AnalysisDetail.html?cmaid=70016&mmaid=70017>
- 中国自由贸易区服务网 [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://fta.mofcom.gov.cn/index.shtml>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Tabulka č. 1 – Srovnání soudržnosti uskupení BRICS a zemí GS při hlasování na VS OSN 2013-2014

Tabulka č. 2 – Podíl BRICS na světovém HDP (2014)

Tabulka č. 3 – Podíl BRICS na světovém HDP podle PPP (2014)

Tabulka č. 4 – intra-BRICS export

Tabulka č. 5 – intra-BRICS import

11. PŘÍLOHY

Tabulka č.1.

Tabulka č.1 - Srovnání soudržnosti uskupení BRICS a G7 při hlasování na VS OSN 2013-2014							
Rezoluce	Název	Datum	ANO	ZDRŽEL SE	NE	Index	
A/RES/69/14	Cooperation between the United Nations and the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons	2014 1111	B,R,I,C,S			100	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/69/5	Necessity of ending the economic, commercial and financial embargo imposed by the United States of America against Cuba	2014 1028	B,R,I,C,S			100	
			UK,GER,FR,IT,JAP,CAN		US		85,7
A/RES/68/304	Towards the establishment of a multilateral legal framework for sovereign debt restructuring processes	2014 0909	B,R,I,C,S			100	
				FR,IT	US,UK,GER,JAP,CAN		92,9
A/RES/68/292	Financing of the United Nations Interim Force in Lebanon	2014 0630	B,R,I,C,S			100	
			UK,GER,FR,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/274	Status of internally displaced persons and refugees from Abkhazia, Georgia, and the Tskhinvali region/South Ossetia, Georgia	2014 0605		B,I,C,S	R	80	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/262	Territorial integrity of Ukraine : resolution / adopted by the General Assembly	2014 0327		B,I,C,S	R	80	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/241	United Nations Human Rights Training and Documentation Centre for South-West Asia and the Arab Region	2013 1227	B,R,I,C			100	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/235	Permanent sovereignty of the Palestinian people in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and of the Arab population in the occupied Syrian Golan over their natural resources	2013 1220	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/209	Agricultural technology for development	2013 1220	B,R,I,C	S		95	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/200	Unilateral economic measures as a means of political and economic coercion against developing countries	2013 1220	B,R,I,C,S			100	
				UK,FR,GER,IT,JAP,CAN	US		78,6
A/RES/68/184	Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran	2013 1218		BS	RIC	90	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/182	Situation of human rights in the Syrian Arab Republic	2013 1218	B	IS	CR	70	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/175	Promotion of a democratic and equitable international order	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/168	Globalization and its impact on the full enjoyment of all human rights	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/162	Human rights and unilateral coercive measures	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/161	Promotion of equitable geographical distribution in the membership of the human rights treaty bodies	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/159	Human rights and cultural diversity	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100

A/RES/68/158	The right to development	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
			FR,IT	GER,JAP	US,UK,CAN		64,8
A/RES/68/154	The right of the Palestinian people to self-determination	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/152	Use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/151	Global efforts for the total elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance and the comprehensive implementation of and follow-up to the Durban Declaration and Programme of Action	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
				IT,JAP	US,UK,FR,GER,CAN		92,9
A/RES/68/150	Combating glorification of Nazism and other practices that contribute to fuelling contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance	2013 1218	B,R,I,C,S			100	
				UK,FR,GER,IT,JAP	US,CAN		82,1
A/RES/68/144	Report of the Human Rights Council	2013 1218	R,I,C,S	B		95	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/97	Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			CAN,GER,IT,JAP	FR	US,UK		67,9
A/RES/68/96	Dissemination of information on decolonization	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			CAN,GER,IT,JAP	FR	US,UK		67,9
A/RES/68/89	Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples by the specialized agencies and the international institutions associated with the United Nations	2013 1211	B,I,C,S	R		95	
				US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN			100
A/RES/68/88	Economic and other activities which affect the interests of the peoples of the Non-Self-Governing Territories	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			CAN,GER,IT,JAP	UK,FR	US		78,6
A/RES/68/87	Information from Non-Self-Governing Territories transmitted under Article 73 e of the Charter of the United Nations	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			CAN,GER,IT,JAP	US,UK,FR			89,3
A/RES/68/84	The occupied Syrian Golan	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP	US,CAN			92,9
A/RES/68/83	Israeli practices affecting the human rights of the Palestinian people in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/82	Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and the occupied Syrian Golan	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/81	Applicability of the Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, of 12 August 1949, to the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and the other occupied Arab territories	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/80	Work of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories	2013 1211	B,I,C,S	R		95	
				UK,FR,GER,IT,JAP	US,CAN		82,1
A/RES/68/79	Palestine refugees' properties and their revenues	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/78	Operations of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/77	Persons displaced as a result of the June 1967 and subsequent hostilities	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/76	Assistance to Palestine refugees	2013 1211	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP	US,CAN			92,9
A/RES/68/70	Oceans and the law of the sea	2013 1209	B,R,I,C,S			100	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100

A/RES/68/68	Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty	2013 1205	B,R,C,S	I		95	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/65	The risk of nuclear proliferation in the Middle East	2013 1205	B,R,C,S	I		95	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/58	Convention on the Prohibition of the Use of Nuclear Weapons	2013 1205	B,I,C,S	R		95	
				JAP	US,UK,FR,GER,IT,CAN		96,4
A/RES/68/56	Conventional arms control at the regional and subregional levels	2013 1205	B,C,S	R	I	75	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/51	United action towards the total elimination of nuclear weapons	2013 1205	S	B,R,I,C		80	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/47	Nuclear disarmament	2013 1205	B,C	R,I,S		85	
				JAP	US,UK,FR,GER,IT,CAN		96,4
A/RES/68/46	Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations	2013 1205	B,I,S	C	R	75	
			CAN,GER,JAP	IT	US,UK,FR		50
A/RES/68/44	National legislation on transfer of arms, military equipment and dual-use goods and technology	2013 1205	B,R,I,C,S			100	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/43	Transparency in armaments	2013 1205	B,I,C,S	R		95	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/42	Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the legality of the threat or use of nuclear weapons	2013 1205	B,I,C,S		R	80	
				JAP,CAN	US,UK,FR,GER,IT		92,9
A/RES/68/40	Reducing nuclear danger	2013 1205	B,I,S	R,C		90	
				JAP	US,UK,FR,GER,IT,CAN		96,4
A/RES/68/39	Towards a nuclear-weapon-free world : accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments	2013 1205	B,S	C	R,I	50	
			CAN,GER,IT,JAP		US,UK,FR		57,1
A/RES/68/38	Promotion of multilateralism in the area of disarmament and non-proliferation	2013 1205	B,R,I,C,S			100	
				FR,GER,IT,JAP,CAN	US,UK		82,1
A/RES/68/35	Follow-up to nuclear disarmament obligations agreed to at the 1995, 2000 and 2010 Review Conferences of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons	2013 1205	B,S	I,C	R	70	
					US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN		100
A/RES/68/32	Follow-up to the 2013 High-Level Meeting of the General Assembly on Nuclear Disarmament	2013 1205	B,I,C,S		R	80	
				JAP	US,UK,FR,GER,IT,CAN		96,4
A/RES/68/31	The Arms Trade Treaty	2013 1205	B,C,S	R,I		90	
			US,UK,FR,GER,IT,JAP,CAN				100
A/RES/68/30	Implementation of the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel Mines and on Their Destruction	2013 1205	B,C,S	R,I		90	
			UK,FR,GER,IT,JAP,CAN	US			96,4
A/RES/68/29	Prevention of an arms race in outer space	2013 1205	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP,CAN	US			96,4
A/RES/68/28	Conclusion of effective international arrangements to assure non-nuclear-weapon States against the use or threat of use of nuclear weapons	2013 1205	B,I,C	R,S		90	
			JAP	US,UK,FR,GER,IT,CAN			78,6
A/RES/68/24	Implementation of the Declaration of the Indian Ocean as a Zone of Peace	2013 1205	B,R,I,C,S			100	
			JAP	GER,IT,CAN	US,UK,FR		75
A/RES/68/17	The Syrian Golan	2013 1126	B,R,I,C,S			100	
				UK,FR,GER,IT,JAP	US,CAN		82,1

A/RES/68/16	Jerusalem	2013 1126	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/15	Peaceful settlement of the question of Palestine	2013 1126	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/14	Special information programme on the question of Palestine of the Department of Public Information of the Secretariat	2013 1126	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/68/13	Division for Palestinian Rights of the Secretariat	2013 1126	B,I,C,S	R		95	
				UK,FR,GER,IT,J AP	US,CAN		82,1
A/RES/68/12	Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People	2013 1126	B,I,C,S	R		95	
				UK,FR,GER,IT,J AP	US,CAN		82,1
A/RES/68/8	Necessity of ending the economic, commercial and financial embargo imposed by the United States of America against Cuba	2013 1029	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP,C AN		US		85,7
A/RES/67/279	Financing of the United Nations Interim Force in Lebanon	2013 0628	B,R,I,C,S			100	
			UK,FR,GER,IT,JAP		US,CAN		71,4
A/RES/67/268	Status of internally displaced persons and refugees from Abkhazia, Georgia, and the Tskhinvali region/South Ossetia, Georgia	2013 0613		B,I,C,S	R	80	
			US,UK,FR,GER,IT,JA P,CAN				100
A/RES/67/262	The situation in the Syrian Arab Republic	2013 0515		B,I,S	R,C	85	
			US,UK,FR,GER,IT,JA P,CAN				100
Cellový index soudržnosti BRICS						94,0	
Cellový index soudržnosti G7							87,0
<p>Vzorec pro výpočet indexu: $100 - (100/X*Y) - (100/X*Z*0,25)$ X - počet členů uskupení Y - počet členů hlasujících v přímé opozici květšině (ANO x NE) Z - počet členů hlasujících "ZDRŽEL SE" Většina se vždy počítá pouze z rozhodných hlasů (ANO/NE) Pokud neexistuje většina (ANO=NE) Index = 50 Pokud všichni členové hlasují "ZDRŽEL SE", Index = 100</p>							
Autor: Ondřej Lombard ; Zdroj: United Nations Bibliographic Information System (unbisnet.un.org)							

Tabulka č. 2

Podíl BRICS na světovém HDP (2014)		
Jednotka	HDP (mln. USD)	Podíl na světovém HDP
Svět	77 301	100,00%
ČLR	10 380	13,43%
Brazílie	2 353	3,04%
Indie	2 050	2,65%
Rusko	1 857	2,40%
JAR	350	0,45%
BRICS	16 990	21,98%

Autor: Ondřej Lombard ; Zdroj: IMF 2014

Tabulka č. 3

Podíl BRICS na světovém HDP podle PPP (2014)		
Jednotka	HDP (mld. USD)	Podíl na světovém HDP
Svět	108 036,5	100,00%
ČLR	17 617,3	16,31%
Brazílie	3 263,8	3,02%
Indie	7 375,9	6,83%
Rusko	3 564,5	3,30%
JAR	704,5	0,65%
BRICS	32 526,0	30,11%

Autor: Ondřej Lombard ; Zdroj: IMF 2014

Tabulka č. 4 a č. 5

intra-BRICS export (mld. USD)			
Brazílie			
2009		2013	
BRICS	27,734	BRICS	53,967
Svět	152,995	Svět	242,178
Podíl BRICS	18,13%	Podíl BRICS	22,28%
Rusko			
2009		2013	
BRICS	23,884	BRICS	44,879
Svět	301,796	Svět	527,266
Podíl BRICS	7,91%	Podíl BRICS	8,51%
Indie			
2009		2013	
BRICS	15,076	BRICS	30,69
Svět	176,765	Svět	336,611
Podíl BRICS	8,53%	Podíl BRICS	9,12%
Čína			
2009		2013	
BRICS	68,664	BRICS	150,75
Svět	1 201,647	Svět	2 209,007
Podíl BRICS	5,71%	Podíl BRICS	6,82%
JAR			
2009		2013	
BRICS	8,272	BRICS	16,117
Svět	53,864	Svět	95,225
Podíl BRICS	15,36%	Podíl BRICS	16,93%

Autor: Ondřej Lombard ; Zdroj: ITC Trade Map

intra-BRICS import (mld. USD)			
Brazílie			
2009		2013	
BRICS	20,151	BRICS	47,055
Svět	127,647	Svět	239,621
Podíl BRICS	15,79%	Podíl BRICS	19,64%
Rusko			
2009		2013	
BRICS	28,214	BRICS	60,539
Svět	170,827	Svět	314,945
Podíl BRICS	16,52%	Podíl BRICS	19,22%
Indie			
2009		2013	
BRICS	41,984	BRICS	66,633
Svět	266,402	Svět	466,046
Podíl BRICS	15,76%	Podíl BRICS	14,30%
Čína			
2009		2013	
BRICS	158,385	BRICS	316,867
Svět	1 005,555	Svět	1 949,992
Podíl BRICS	15,75%	Podíl BRICS	16,25%
JAR			
2009		2013	
BRICS	11,804	BRICS	23,697
Svět	63,766	Svět	103,461
Podíl BRICS	18,51%	Podíl BRICS	22,90%

Autor: Ondřej Lombard ; Zdroj: ITC Trade Map